

ZIELONE OKO

PRACOWNIA OCHRONY ŚRODOWISKA

**Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu miejscowego planu zagospodarowania
przestrzennego obszaru położonego w rejonie
ulic: Zawadzkiej, Mostowej i Rudej
w Tomaszowie Mazowieckim**

Autor:

mgr inż. Krzysztof Okrasiński

Świdnica, 06.12.2021 r.

Zielone Oko

ul. Armii Krajowej 25/7
58-100 Świdnica

e-mail: biuro@zieloneoko.pl

www.zieloneoko.pl

tel.: 74 / 660 66 90, tel. kom.: 502 171 323

NIP: 884-212-27-71 REGON: 021492739

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	4
I.1. Wstęp	4
I.2. Podstawa prawna	5
I.3. Zawartość.....	5
I.4. Metodyka wykonania prognozy.....	7
II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	10
II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu	10
II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu	10
III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM	15
III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej	15
III.2. Dokumenty krajowe.....	17
III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie	18
III.4. Miejska polityka ochrony środowiska.....	20
IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA.....	23
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH.....	25
V.1. Położenie	25
V.2. Ogólna charakterystyka geograficzna i krajobrazowa.....	26
V.3. Charakterystyka społeczno - gospodarcza	27
V.4. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu	29
V.5. Główne źródła antropopresji.....	30
V.6. Wody powierzchniowe	31
V.7. Wody podziemne.....	33
V.8. Uwarunkowania geologiczne.....	34
V.9. Gleby i powierzchnia ziemi	36
V.10. Uwarunkowania przyrodnicze	37
V.11. Ryzyko wystąpienia suszy i powodzi.....	40
V.12. Uwarunkowania akustyczne	43
V.13. Klimat i jakość powietrza	45
V.14. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	48

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	49
VI.1. Problemy systemowe	49
VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie	50
VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku	51
VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	53
VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe	53
VII.2. Oddziaływanie na wody podziemne	55
VII.3. MPZP a adaptacja do skutków zmian klimatycznych	55
VII.4. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze	56
VII.5. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi.....	58
VII.6. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	59
VII.7. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury	59
VII.8. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny	60
VII.9. Oddziaływanie transgraniczne.....	62
VIII. WPŁYW NA ŚRODOWISKO W PRZYPADKU ODSTĄPIENIA OD REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	62
IX. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	64
X. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	65
XI. INFORMACJE ISTOTNE DLA RAPORTÓW O ODDZIAŁYWANIU PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO	66
XII. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU	67
XIII. WNIOSKI	70
XIV. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	71
XV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	73

Załącznik:

1. Oświadczenie autora prognozy

I. WPROWADZENIE

I.1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego obszaru położonego w rejonie ulic: Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim (dalej: MPZP). Dokument ten został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest podstawowym dokumentem merytorycznym sporządzanym dla potrzeb przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Celem przeprowadzenia tej OOS jest spełnienie wymogu prawnego oraz przeprowadzenie merytorycznej analizy takich zagadnień, jak m.in.:

- 1) analiza zgodności ocenianego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym,
- 2) identyfikacja stanu tych elementów środowiska, które mają związek z zastosowaniem ustaleń wynikających z ocenianego dokumentu,
- 3) analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń ocenianego dokumentu,
- 4) analiza rozsądnych rozwiązań alternatywnych,
- 5) zaproponowanie działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko,
- 6) zaproponowanie sposobów monitorowania skutków stosowania ocenianego dokumentu pod kątem ochrony środowiska.

Analizując funkcję prognozy oddziaływania na środowisko, należy mieć na uwadze cel dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, wyrażony w art. 1:

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Polskie przepisy (w ślad za wymaganiami prawa Unii Europejskiej) wskazują, że prognoza powinna zawierać **racjonalnie wymagane informacje**, z uwzględnieniem:

- obecnego stanu wiedzy i metod oceny,
- zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu,
- funkcji ocenianego dokumentu w procesie podejmowania decyzji,
- zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu.

Dla określenia funkcji prognozy znamienne jest także art. 8 dyrektywy 2001/42/WE; wskazuje on, że ustalenia tego dokumentu powinny być uwzględnione w czasie przygotowania planu lub programu oraz przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej,

a także w dokumencie podsumowującym przebieg strategicznej OOS. To oznacza, że w prognozie oddziaływania na środowisko muszą się znaleźć przede wszystkim te informacje, które mogą mieć wpływ na zapisy ocenianego dokumentu i na praktyczną realizację jego ustaleń – a zatem nie wszystkie, lecz tylko istotne, racjonalnie uzasadnione i mogące mieć realne przełożenie na treść dokumentu będącego przedmiotem strategicznej OOS. Dyrektywa wymaga przedstawienia w prognozie informacji skupiających się na kwestiach związanych wyłącznie ze znaczącym wpływem na środowisko.

Należy podkreślić, że przedstawiona w niniejszej prognozie ocena dokumentu strategicznego nie jest tożsama z udzieleniem choćby wstępnej zgody na realizację przedsięwzięć (m.in. inwestycji) i innych fizycznych ingerencji w środowisko.

I.2. Podstawa prawna

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia niniejszej prognozy oraz przeprowadzenia strategicznej OOS są przepisy prawa polskiego (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2021 r. poz. 1211 ze zm., dalej: UOOS) i wspólnotowego (dyrektywa 2001/42/WE). Wynikają z nich m.in. następujące ustalenia:

- 1) przeprowadzenia strategicznej OOS wymagają projekty takich dokumentów, jak m.in. plany i programy dotyczące m.in. zagospodarowania przestrzennego i wykorzystania terenu (art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/42/WE, art. 46 UOOS),
- 2) w ramach strategicznej OOS sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 5 dyrektywy 2001/42/WE, art. 51 UOOS),
- 3) prognoza oddziaływania na środowisko oraz dokument będący przedmiotem strategicznej OOS wymagają przeprowadzenia konsultacji ze społeczeństwem oraz odpowiednimi organami administracji (art. 6 dyrektywy 2001/42/WE, art. 54 UOOS),
- 4) procedura strategicznej OOS jest zintegrowana z procedurą oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2 UOOS, art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

I.3. Zawartość

Zawartość niniejszej prognozy jest zgodna z art. 51 ust. 2 UOOS. Przepis ten wskazuje, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

- 1) zawierać:
 - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
 - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,

- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- f) oświadczenie autora lub kierującego zespołem autorów o spełnieniu wymagań wymienionych w art.74 ust.2 UOOŚ (załącznik do niniejszego dokumentu);

2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne – z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Trzeba podkreślić, że przepisów określających zawartość prognozy nie można odczytywać w oderwaniu od przepisów określających jej funkcję; oznacza to, że dokument ten musi zawierać:

- 1) informacje racjonalnie wymagane, adekwatne do charakteru ocenianego dokumentu,**
 - 2) informacje, które mogą mieć faktyczne przełożenie na treść ocenianego dokumentu,**
- a więc nie wszystkie informacje, lecz tylko te, które można uznać za racjonalnie wymagane.

Warto również zaznaczyć, że rolą oceny oddziaływania na środowisko nie jest analiza stricte formalno-legislacyjna odnosząca się do zasad techniki prawodawczej.

Zakres i stopień szczegółowości niniejszej prognozy został uzgodniony w trybie art. 53 UOOŚ z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Łodzi (pismo z dn. 03.10.2019 r., znak: WOOŚ.411.311.2019.MGw) oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Tomaszowie Mazowieckim (pismo z dn. 01.10.2019 r., znak: ZNS.450.27.2019).

I.4. Metodyka wykonania prognozy

Prognoza składa się z czterech głównych merytorycznych bloków / filarów: charakterystyka ocenianego dokumentu, opis uwarunkowań strategicznych i środowiskowych mających znaczenie dla ocenianego MPZP, strategiczna ocena oddziaływań środowiskowych oraz katalog rekomendacji w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu i monitorowania skutków jego wdrażania.

Materiałem wyjściowym do analizy był projekt MPZP przekazany wykonawcy niniejszej prognozy. Pierwszym zasadniczym krokiem analizy środowiskowej była analiza uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Kolejnym działaniem było pozyskanie informacji o poszczególnych komponentach środowiska z dokumentów źródłowych o charakterze przekrojowym, danych opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (dalej: PMŚ) koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz danych o obszarach ochrony przyrody. Przeprowadzono kwerendę danych i analizę studialną dostępnych materiałów zawierających informacje na temat uwarunkowań środowiskowych. Przy prowadzonych pracach wykorzystano dane teledetekcyjne i kartograficzne, opracowanie planistyczne, dokumenty strategiczne i prace studialne. Uwzględniono ustalenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko i oraz dane wynikające z opracowań ekofizjograficznych. Dokonano także przeglądu dostępnych inwentaryzacji przyrodniczych, dokumentacji geologicznych i hydrogeologicznych, planów urządzania lasów oraz rejestru zabytków. Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z map hydrograficznych, sozologicznych, geologicznych, hydrogeologicznych, glebowo-rolniczych, geośrodowiskowych, map zagrożenia powodziowego oraz innych opracowań kartograficznych dostępnych poprzez geoportale i serwisy WMS prowadzone przez jednostki administracji publicznej.

W niniejszej pracy wykorzystano dotychczasowe opracowania przedstawiające uwarunkowania środowiskowo-przestrzenne w Tomaszowie Mazowieckim. Na szczególną uwagę zasługuje tu „Opracowanie ekofizjograficzne Miasta Tomaszów Mazowiecki” (Gołembnik K., Pabijan J., Zaczekiewicz W., Warszawa 2009) oraz „Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru położonego w rejonie ulicy Zawadzkiej i Milenijnej w Tomaszowie Mazowieckim” (Okrański K., Świdnica 2019; opracowanie zostało ukierunkowane na tereny sąsiadujące z obszarem będącym przedmiotem niniejszej prognozy. ale jego ustalenia mogą mieć pomocnicze znaczenie dla niniejszej prognozy).

Przy opisie uwarunkowań środowiskowych skupiono się na tych zagadnieniach tematycznych, które mają znaczenie dla oceny skutków realizacji analizowanego projektu MPZP (zgodnie z dyspozycją art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. b UOOŚ, wedle którego prognoza

oddziaływania na środowisko powinna określać stan środowiska wyłącznie na obszarach objętych przewidywanym i znaczącym oddziaływaniem). Dane te pozwoliły na zidentyfikowanie zasadniczych uwarunkowań środowiskowych mających merytoryczny związek z ustaleniami ocenianego dokumentu.

Wyniki tej oceny były wstępnym krokiem do weryfikacji ocenianego dokumentu pod kątem tego, czy jego ustalenia są adekwatne do uwarunkowań strategicznych i środowiskowych w obszarze objętym ustaleniami MPZP i w jego sąsiedztwie. Ustalenia te prowadzone były równoległe z oceną oddziaływań na środowisko, jakie będą się wiązały z praktycznym wdrażaniem ustaleń MPZP. Analizowano również opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od przyjęcia MPZP. Uwzględniono zasadę zapisaną w art. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska: „plany (...) dotyczące w szczególności (...) gospodarki przestrzennej (...) i wykorzystywania terenu powinny uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju”. Ponadto, ww. ustawa wskazuje w dziale VII m.in. następujące zasady:

- 1) w MPZP określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń, zapewnienia ochrony przed powstającymi zanieczyszczeniami oraz przywracania środowiska do właściwego stanu;
- 2) w MPZP ustala się warunki realizacji przedsięwzięć, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska;
- 3) w MPZP zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska;
- 4) w MPZP ustala się proporcje pozwalające na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia;
- 5) przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych.

Powyższe zasady potraktowano jako część punktów odniesienia przy ocenie oddziaływania projektu MPZP na środowisko. Innymi punktami odniesienia były ustalenia opracowań ekofizjograficznych oraz dokumentów strategicznych dotyczących szeroko rozumianej polityki ochrony środowiska.

Kolejnym krokiem było sformułowanie rekomendacji odnośnie do treści ocenianego dokumentu. Działanie to zostało zintegrowane z zaproponowaniem rozwiązań eliminujących i minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko. Następnym etapem było sformułowanie propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń MPZP pod kątem ochrony środowiska.

Stopień szczegółowości treści niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru treści MPZP. Oznacza to, że przeprowadzone analizy opierają się przede wszystkim na opisowej i jakościowej identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem ustaleń MPZP. Szczegółowa analiza konkretnych działań i przedsięwzięć może być przeprowadzona jedynie na etapie postępowań administracyjnych (np. na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji udzielającej pozwolenia na budowę) oraz przy dokonywaniu zgłoszeń budowlanych.

Niemniej, podczas prac nad niniejszą prognozą odniesiono się do opracowań ekofizjograficznych, inwentaryzacji przyrodniczych, prognoz oddziaływania na środowisko wykonanych dla dotychczas obowiązujących dokumentów strategicznych, przeprowadzono również wizje terenowe, analizy kartograficzne i kameralne.

W ramach prac nad niniejszą prognozą uwzględniono również nowy kontekst mający znaczenie dla prognozy oddziaływania na środowisko, który wynika z nowego przepisu obowiązującego od 01.01.2017 r. Chodzi o art. 66 ust. 1 pkt 11a UOOŚ, wedle którego „raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać (...) odniesienie się do celów środowiskowych wynikających z dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia realizacji przedsięwzięcia” - a cele środowiskowe pośrednio wynikają właśnie z MPZP. Ponadto, w art. 66 ust. 7 UOOŚ ustalono, że „Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać informacje o środowisku wynikające ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, istotne z punktu widzenia danego przedsięwzięcia”. Wobec powyższego, w niniejszej prognozie zawarto treści mające znaczenie dla przyszłych postępowań administracyjnych, w ramach których będzie przeprowadzana ocena oddziaływania na środowisko.

II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 ze zm.), miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP) jest aktem prawa miejscowego, który określa przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Zawartość MPZP powinna być zgodna z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. 2003 nr 164 poz. 1587). MPZP powinien być zgodny ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa. MPZP jest przyjmowany w drodze uchwały rady gminy, która poprzedzona jest zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa oraz pozyskaniem stanowisk (opinii i uzgodnień) wielu podmiotów, w tym m.in. organów ochrony środowiska i zdrowia publicznego. Ponadto, przyjęcie MPZP powinno być poprzedzone przeprowadzeniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W kontekście celu wykonania niniejszej prognozy warto podkreślić, że zakres ustaleń możliwych do zapisania w MPZP jest ograniczony przepisami prawnymi, a jego treści nie można odczytywać w oderwaniu od przepisów dot. ochrony środowiska, budownictwa, bezpieczeństwa pożarowego i innych. Oznacza to, że brak uwzględnienia w projekcie MPZP jakichś aspektów nie oznacza, że zostały one zignorowane – bowiem mogą być one uregulowane przepisami prawa materialnego.

II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu

Podstawą przystąpienia do sporządzenia MPZP była uchwała Nr XVI/123/2019 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w rejonie ulic: Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim. W uzasadnieniu projektu uchwały przedstawiono następujący kontekst zasadności opracowania MPZP:

„(...) na terenie Gminy Tomaszów Mazowiecki wydane zostało pozwolenie na budowę elektrowni wiatrowej o mocy powyżej 100 kW¹. Zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 654) w promieniu obliczonym jako dziesięciokrotność wysokości elektrowni wiatrowej o mocy przekraczającej 100 kW, po 1 lipca 2022 roku nie będzie możliwości lokalizowania zabudowy mieszkaniowej,

¹ decyzja Wojewody Łódzkiego nr 147/21 z dnia 26.08.2021 r., zmieniająca decyzję Starosty Tomaszowskiego nr 272/2015 z 18.05.2015 r., znak: GB.6740.54.2015, udzielającą spółce WINDPROJEKT Sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w Warszawie, ul. Piękna 24, lok. 26A/1, pozwolenia na budowę elektrowni wiatrowej wraz z instalacjami i urządzeniami budowlanymi na działkach o nr ewid. 593, 594, 590, 572/2, 570, 569/2, 242/2, 540, 535, 530, 525, 464, 457 położonych w obrębie ewid. Łazisko oraz na działce o nr ewid. 463 położonej w obrębie Zaborów, gm. Tomaszów Maz.

jeżeli nie będzie to wynikało z ustaleń planu miejscowego. W tak wyznaczonej strefie znajdują się tereny w rejonie ulic: Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim, dla których ustalony w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tomaszowa Mazowieckiego kierunek zagospodarowania terenu to:

- 1) strefa I mieszkaniowo – usługowa z terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN),
- 2) strefa III przyrodniczo – ekologiczna z terenami łąk i zieleni naturalnej (Rł)”.

Obszar objęty projektem MPZP położony jest w obszarze położonym w rejonie ulic: Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim (powiat tomaszowski, województwo łódzkie), w północno-zachodniej części miasta. Powierzchnia tego obszaru wynosi ok. 34,5 ha i stanowi ok. 0,8% powierzchni miasta.

Mając na uwadze fakt, że projekt MPZP będzie przedmiotem opiniowania i konsultacji społecznych wspólnie z niniejszą prognozą, uznano że dla celów prognozy wystarczające będzie przedstawienie planu w formie opisowej. Zasadnicze ustalenia MPZP przedstawiono w poniższych punktach.

1. MPZP podzielono na 4 rozdziały:
 - 1) Rozdział 1 – Przepisy ogólne;
 - 2) Rozdział 2 – Ustalenia dla całego obszaru objętego planem,
 - 3) Rozdział 3 – Ustalenia szczegółowe dla poszczególnych terenów,
 - 4) Rozdział 4 – Przepisy końcowe.
2. Integralną częścią MPZP jest rysunek planu w skali 1:1 000.
3. W projekcie MPZP wyznaczono tereny oznaczone symbolami literowymi:
 - 1) MN – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
 - 2) MN/U – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej;
 - 3) Z – teren zieleni;
 - 4) Zł – teren łąk;
 - 5) WS – teren wód powierzchniowych;
 - 6) KDL – teren komunikacji – droga publiczna klasy lokalnej;
 - 7) KDW – teren komunikacji – droga wewnętrzna.
4. Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolem 1.01.MN, 1.02.MN, 1.03.MN, 1.04.MN, 1.05.MN, 1.06.MN, 1.07.MN ustalono przeznaczenie: „tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej”. Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%. Wskazano, że jednostki te są położone częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią. Jednostka 1.06.MN jest położona również:
 - 1) częściowo w strefie ochronnej napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV,
 - 2) częściowo na obszarze położonym w odległości nie większej niż 1 300,2 m od planowanej elektrowni wiatrowej.
5. Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolem 2.01.MN/U, 2.02.MN/U, ustalono przeznaczenie: „tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej”. Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 20%. Jednostka 2.02.MN/U jest położona

częściowo na obszarze położonym w odległości nie większej niż 1 300,2 m od planowanej elektrowni wiatrowej.

6. Dopuszczono lokalizację dróg wewnętrznych w terenach oznaczonych symbolami MN i MN/U.
7. Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolami: 3.01.Z, 3.02.Z, 3.03.Z ustalono przeznaczenie „tereny zieleni”. Wprowadzono tu zakaz lokalizacji budynków, dopuszczono natomiast lokalizację urządzeń wodnych oraz mostów i kładek (w 3.02.Z także ciągów pieszych, dróg rowerowych, a w 3.01.Z również wiat i altan). Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 60% (50% w 3.03.Z). Wskazano, że jednostki te są położone częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.
8. Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolami: 4.01.Zł, 4.02.Zł, 4.03.Zł, 4.04.Zł ustalono przeznaczenie „tereny łąk” i ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie 70%. Dopuszczono lokalizację dojazdów do pól, urządzeń wodnych oraz mostów i kładek. Wskazano, że jednostki te są położone częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.
9. Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolami: 5.01.WS, 5.02.WS, 5.03.WS, 5.04.WS, 5.05.WS ustalono przeznaczenie: „teren wód powierzchniowych”. Dopuszczono lokalizację urządzeń wodnych oraz kładek.
10. W MPZP ustalono zakaz lokalizacji składowisk odpadów oraz zakaz realizacji handlowych „o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w całym obszarze planu”.
11. W MPZP zawarto informację, że cały obszar planu znajduje się w zasięgu udokumentowanego złoża wód termalnych Tomaszów Mazowiecki.
12. Ustalono standardy dotyczące ochrony przed hałasem::
 - 1) tereny oznaczone symbolem MN – standardy jak dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
 - 2) tereny oznaczone symbolem MN/U – standardy jak dla terenów mieszkaniowo-usługowych;
 - 3) pozostałe tereny nie podlegają ochronie akustycznej.
13. W MPZP wprowadzono ustalenia dla obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (wynosi raz na 10 lat) i średnie (raz na 100 lat). Wskazano, że na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu, o których mowa w przepisach odrębnych dotyczących ochrony wód oraz ochrony przed powodzią;
14. Ustalono granice stref ochronnych istniejących napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV i wprowadzono ograniczenia obowiązujące w tej strefie.
15. W MPZP określono dla każdego wydzielenia wymagania ład przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury poprzez określenie wskaźników zagospodarowania terenu, maksymalnej i minimalnej intensywności zabudowy, minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, maksymalnej wysokości zabudowy oraz gabarytów obiektów.
16. Wprowadzono ustalenia dotyczące szczegółowych zasad i warunków scalania i podziału nieruchomości. W terenach oznaczonych symbolami: MN i MN/U ustalono minimalną

powierzchnię nowo wydzielonej działki – 700 m², przy zachowaniu minimalnej szerokości frontu działki 18 m.

17. Wprowadzono ustalenia w zakresie minimalnych wskaźników miejsc postojowych dla samochodów osobowych oraz miejsc do parkowania pojazdów.
18. Ustalono następujące zasady uzbrojenia terenów w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej:
 - 1) w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną – z sieci elektroenergetycznej lub z urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii:
 - a) urządzeń innych niż wolnostojące,
 - b) wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytkach,
 - c) urządzeń wykorzystujących energię wiatru o mocy nie większej niż moc mikroinstalacji, o której mowa w przepisach odrębnych z zakresu odnawialnych źródeł energii,
 - d) pozostałych urządzeń o mocy zainstalowanej nie większej niż 500 kW;
 - 2) w zakresie zaopatrzenia w wodę – z sieci wodociągowej lub z indywidualnych ujęć, realizowanych w sposób zgodny z przepisami odrębnymi dotyczącymi gospodarowania wodami i ochrony wód podziemnych;
 - 3) w zakresie zaopatrzenia w gaz – z sieci gazowej, dopuszcza się zaopatrzenie w gaz z butli gazowych lub z wykorzystaniem naziemnych i podziemnych zbiorników na gaz;
 - 4) w zakresie odprowadzania ścieków bytowych i przemysłowych – do sieci kanalizacji sanitarnej, a następnie do oczyszczalni ścieków, zaś w przypadku braku możliwości technicznych przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej dopuszcza się odprowadzanie ścieków zgodnie z przepisami odrębnymi – za wyjątkiem obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
 - 5) w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych: do sieci kanalizacji deszczowej, na własny nieutwardzony teren, do dołów (studni) chłonnych, do zbiorników retencyjnych lub retencyjno-odparowujących, do systemów rozsączających, do rzeki lub do innych odbiorników w sposób zgodny z przepisami odrębnymi;
 - 6) w zakresie zaopatrzenia w ciepło – z sieci ciepłowniczej lub z indywidualnych źródeł ciepła działających w oparciu o:
 - a) energię elektryczną, gaz, olej opałowy, niskoemisyjne źródła ciepła posiadające certyfikaty w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego;
 - b) urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii:
 - urządzenia inne niż wolnostojące,
 - wolnostojące urządzenia fotowoltaiczne o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowane na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytkach,

- urządzenia wykorzystujące energię wiatru o mocy nie większej niż moc mikroinstalacji, o której mowa w przepisach odrębnych z zakresu odnawialnych źródeł energii,
 - pozostałe urządzenia o mocy zainstalowanej nie większej niż 500 kW;
- 7) w zakresie obsługi telekomunikacyjnej – z sieci telekomunikacji przewodowej i telekomunikacji bezprzewodowej.
19. Dopuszczono stosowanie dachów z nawierzchnią ziemną urządzoną w sposób zapewniający naturalną vegetację.

III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej

Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. VII Program pn. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety” został przygotowany przez Komisję Europejską i przyjęty przez Parlament Europejski i Radę w dniu 20.11.2013 r. Program stanowi nadrzędne ramy dla polityki ochrony środowiska do 2020 r. Określono w nim priorytetowe cele, jakie UE i państwa członkowskie mają osiągnąć:

- 1) ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii;
- 2) przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną;
- 3) ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem obciążeniami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu;
- 4) maksymalizacja korzyści płynących z przepisów Unii w zakresie ochrony środowiska;
- 5) poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska;
- 6) zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu oraz urealnienie cen;
- 7) poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększenia spójności polityki;
- 8) wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii;
- 9) wzrost efektywności UE w przeciwdziałaniu wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

Plan ochrony zasobów wodnych Europy

14 listopada 2012 r. Komisja Europejska przedstawiła Plan ochrony zasobów wodnych Europy – strategię zmierzającą do zapewnienia wystarczającej ilości wody dobrej jakości, aby zaspokoić zapotrzebowanie ze strony ludności, gospodarki i środowiska. Dokument wskazuje, że aby zrealizować cel Ramowej Dyrektywy Wodnej polegający na osiągnięciu dobrego stanu wód, należy realizować trójstopniową strategię:

- 1) poprawa wdrażania obecnej polityki wodnej UE dzięki pełnemu wykorzystaniu możliwości obecnych przepisów - na przykład szersze wykorzystywanie środków w zakresie naturalnego potencjału retencyjnego;
- 2) zwiększenie integracji celów polityki wodnej z innymi powiązаныmi obszarami polityki, np. rolnictwem i transportem;
- 3) uzupełnienie luk w obecnym prawodawstwie, zwłaszcza w zakresie rozwiązań potrzebnych do zwiększenia efektywności gospodarowania wodami.

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Europejska Strategia Bioróżnorodności do 2030 r. pod nazwą „Przywracanie przyrody do naszego życia” została opublikowana przez Komisję Europejską w dniu 20 maja 2020 r. Strategia zapowiada odbudowę różnorodności biologicznej Europy z korzyścią dla ludzi, klimatu i planety. Główne cele nowej Strategii to:

- Ustanowienie obszarów chronionych na co najmniej 30% powierzchni lądowej i 30% powierzchni morskiej Europy
- Odtworzenie zdegradowanych ekosystemów na lądzie i na morzu poprzez wzrost produkcji w systemie rolnictwa ekologicznego i zwiększenie liczby elementów krajobrazu rolniczego przyjaznych przyrodzie
- Zatrzymanie i odwrócenie trendu spadkowego populacji zapylaczy
- Zmniejszenie użycia i ryzyka związanego ze stosowaniem pestycydów o 50% do 2030 r.
- Odtworzenie (do 2030 r.) co najmniej 25 000 km europejskich rzek poprzez przywrócenie do stanu swobodnego przepływu
- Zasadzenie 3 miliardów drzew
- Odblokowanie 20 mld Euro rocznie na różnorodność biologiczną z różnych źródeł, w tym funduszy UE oraz funduszy krajowych i prywatnych. Zagadnienia dotyczące kapitału naturalnego i różnorodności biologicznej zostaną włączone do praktyk biznesowych
- Osiągnięcie przez Unię Europejską wiodącej pozycji na świecie w walce z globalnym kryzysem różnorodności biologicznej. Komisja zmobilizuje wszystkie narzędzia działań zewnętrznych i partnerstwa międzynarodowe na rzecz ambitnych nowych globalnych ram różnorodności biologicznej ONZ na konferencji stron Konwencji o różnorodności biologicznej w 2021 r.

Strategia UE w zakresie adaptacji do zmian klimatu

Dokument zawiera główne cele i kierunki dla działań dostosowawczych, które powinny być podejmowane przez poszczególne państwa UE. Strategia zwraca uwagę m.in. na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych, przede wszystkim w obszarach o szczególnej wrażliwości na zmiany klimatu. Strategia koncentruje się na trzech kluczowych celach:

1. Wspieranie działań państw członkowskich: Komisja zachęca wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia kompleksowych strategii adaptacyjnych.
2. Prowadzenie działań polegających na wspieraniu adaptacji w kluczowych sektorach wrażliwych, takich jak rolnictwo, rybołówstwo i polityka spójności oraz zapewnieniu, że europejska infrastruktura stanie się bardziej odporna na zmiany klimatu.
3. Podejmowanie świadomych decyzji na wszystkich szczeblach decyzyjnych poprzez uzupełnienie braków w wiedzy na temat adaptacji.

III.2. Dokumenty krajowe

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa 2030, która jest jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce. W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Główny cel Polityki określono jako „Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”, a cele horyzontalne PEP2030 to:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Cele szczegółowe PEP2030 sformułowano następująco:

1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Rada Ministrów przyjęła w dniu 29.10.2013 r. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA). Dokument ten wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Mają temu służyć następujące cele:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia została przyjęta uchwałą nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r. Strategia wyznacza 3 cele strategiczne (w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej) oraz przypisuje im cele operacyjne i kierunki działań. Z punktu widzenia niniejszej prognozy kluczowy jest cel pn. „Atrakcyjna i dostępna przestrzeń”, do którego przypisano następujące cele operacyjne:

- Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska,
- Ochrona i kształtowanie krajobrazu,
- Zwiększenie dostępności transportowej,
- Nowoczesna energetyka w województwie,
- Racjonalizacja gospodarki odpadami,
- Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych.

Strategia wyznacza także cel horyzontalny: „Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region”. Istotą tego celu będzie prowadzenie zintegrowanej polityki rozwoju, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, poprzez wzmacnianie potencjału endogenicznego miast i obszarów wiejskich, podniesienie ich atrakcyjności osadniczej, niwelowanie barier rozwojowych, zapobieganie peryferyzacji. Kluczowe znaczenie będzie przy tym miało poszanowanie zasad ochrony środowiska, w tym najwartościowszych elementów środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Polityka zrównoważonego rozwoju pozwoli na zaspokojenie potrzeb obecnych mieszkańców województwa łódzkiego i zachowanie najcenniejszych elementów środowiska dla przyszłych pokoleń.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Plan przyjęto uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Wskazuje on 9 celów rozwoju przestrzennego województwa:

- Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym
- Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury transportowej
- Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury technicznej
- Region o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego
- Region o dobrze zachowanym dziedzictwie kulturowym
- Region o wysokiej atrakcyjności turystycznej
- Region o krajobrazie wysokiej jakości
- Region o wysokim poziomie bezpieczeństwa publicznego
- Region efektywnie wykorzystujący endogeniczny potencjał rozwojowy na rzecz zrównoważonego rozwoju przestrzennego

Ww. celom przypisano kierunki rozwoju przestrzennego.

Według Planu, Tomaszów Mazowiecki należy do Opoczyńsko-Tomaszowskiego Ceramiczno-Budowlanego Obszaru Funkcjonalnego i uznaje go za obszar nowoczesnego przemysłu materiałów budowlanych, opartego na zasobach surowcowych i wykorzystującego innowacyjne technologie oraz kreatywne rozwiązania w zakresie projektowania i wzornictwa.

Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2021 - 2024 z perspektywą do 2028

„Program ochrony środowiska województwa łódzkiego na lata 2021-2024 z perspektywą do 2028” został przyjęty Uchwałą Nr XXXIV/445/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 sierpnia 2021 roku. Cele Programu sformułowano następująco:

1. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
2. Poprawa klimatu akustycznego w województwie łódzkim.
3. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
4. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.
5. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.
6. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.
7. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.
8. Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
9. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa łódzkiego.
10. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej (tu wśród zadań dla planowania przestrzennego wymienia się „Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korzyści ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach

zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy” oraz „Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania i powiększania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych”).

11. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
12. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

III.4. Miejska polityka ochrony środowiska

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Studium zostało przyjęte uchwałą nr LI/445/09 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 18 grudnia 2009 r. Określa ono m.in. kierunki ochrony, rozwoju zasobów i kształtowania środowiska przyrodniczego, wśród których wymienia się m.in.:

1. Rozszerzenie prawnej i faktycznej ochrony zasobów środowiska przyrodniczego na elementy środowiska przyrodniczego o wysokich lokalnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych (w tym: wprowadzenie do przyszłych opracowań planistycznych granic projektowanych obszarów prawnej ochrony przyrody),
2. Ochrona i uzupełnianie istniejącej zieleni miejskiej, w tym m.in. prowadzenie nowych nasadzeń zieleni w ciągach dróg miejskich i na terenach komunalnych.
3. Utworzenie prawidłowo funkcjonującego systemu ciągów i węzłów zieleni miejskiej, łączącego obszary lasów i doliny rzeki Pilicy i Wolbórki, w celu podniesienia standardów (walorów) użytkowych terenów mieszkaniowych i usługowych miasta, przywrócenie równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia, na terenach oznaczonych na rysunku zmiany studium.
4. Stworzenie warunków wykształcenia się i funkcjonowania ekosystemów - ochrona obszarów o ukształtowanych, cennych w skali miasta ekosystemach (wilgotnych i bagiennych oraz świeżych i suchych).
5. Ochrona zasobów wód, powietrza i gleby poprzez eliminację lub ograniczenie zanieczyszczenia tych elementów środowiska.
6. Eliminowanie lub łagodzenie konfliktów sposobu zagospodarowania terenów z uwarunkowaniami przyrodniczymi poprzez zakaz rozwoju funkcji konfliktowych, wskazanie kierunku ich przekształceń lub potrzeby docelowej likwidacji
7. Przeciwdziałanie zagrożeniu powodzi przez wprowadzenie ograniczeń w zagospodarowaniu terenów położonych w zasięgu wód zalewowych (dla obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią dla remontowanej i projektowanej zabudowy winien obowiązywać wymów wprowadzenia rozwiązań technicznych ograniczających powstawanie szkód w wyniku powodzi oraz zakaz realizacji podpiwniczeń.

Dla terenu objętego ustaleniami projektu MPZP Studium przewiduje funkcje:

- I - MN („Strefa mieszkaniowo - usługowa. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej”); Studium wskazuje, że „zabudowę należy kształtować zgodnie

z gabarytami i charakterem zabudowy przeważającej w danym zespole. Dla nowych terenów określenie parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu nastąpić powinno na etapie opracowania planu miejscowego. Dopuszcza się lokalizację zabudowy w układzie wolnostojącym, bliźniaczym, szeregowym i atrialnym. Zabudowa niska. Udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 40%. Działania inwestycyjne na działkach niezabudowanych muszą być zgodne z zasadami kontekstu urbanistyczno - architektonicznego i nawiązywać w szczególności do gabarytów, rodzajów dachów, linii zabudowy, procentu zieleni itp. Obowiązuje zasada nawiązania do charakteru przeważającej zabudowy w danym zespole urbanistycznym, w drugiej kolejności do bezpośredniego sąsiedztwa. Dopuszczenie lokalizacji zabudowy rekreacji indywidualnej w szczególności w sąsiedztwie terenów zieleni”;

- III - R1 („Łąki i zieleń naturalna”); Studium wskazuje, że „Ze względu na pełnione przez korytarz ekologiczny wzdłuż rzek Pilicy i Wolbórki wielorakie funkcje (m. in. powiązania ekologiczne, przewietrzanie, retencjonowanie wody), tereny R1 są wskazane do wykorzystania rolniczego oraz w ograniczonym zakresie przydatne dla funkcji rekreacyjnej, lokalnie dla form turystyki pieszej. Wszelka działalność gospodarcza prowadzona w jej obrębie nie może uniemożliwić lub ograniczać pełnienia w/w funkcji oraz powodować degradację środowiska”.

Studium wskazuje również ustalenia dla całego miasta, m.in. następujące:

1. Na terenach mieszkaniowych o określonym rodzaju zabudowy, dopuszcza się realizację zabudowy odbiegającej od rodzaju przeważającego na danym terenie, w zakresie umożliwiającym wytworzenie lub dokończenie założenia urbanistycznego, co oznacza możliwość wprowadzenia niewielkich enklaw zabudowy wielorodzinnej wśród zabudowy jednorodzinnej i odwrotnie
2. Styk terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacyjnej cechować powinien większy udział powierzchni biologicznie czynnej działek.
3. Na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zakłada się oprócz wszystkich typów zabudowy jednorodzinnej możliwość lokalizacji budynków wielorodzinnych, o gabarytach zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej (typu „willa miejska”), wyłącznie towarzyszących przestrzeniom ośrodkotwórczym – placom, rynkom lub głównym ciągom osiedlowym.
4. Na terenach mieszkaniowych przewiduje się możliwość lokalizacji usług ogólnomiejskich.
5. Na terenach mieszkaniowych, w tym zabudowy jednorodzinnej, wymaga się kształtowania przestrzeni publicznych, zagospodarowanych zielenią – wskazanych na etapie sporządzania planu miejscowego.
6. Na terenach przeznaczonych pod zabudowę, w szczególności mieszkaniową, wyznaczonych na obszarze likwidowanych ogrodów działkowych, wskazane jest wykorzystanie istniejącej zieleni do kształtowania publicznych terenów zielonych.
7. Na terenach, dla których wskazano funkcję usługową jako wiodącą, dopuszcza się zachowanie istniejącej zabudowy mieszkaniowej – jako funkcji uzupełniającej, w związku

z czym, przewidywane funkcje usługowe nie mogą być źródłem konfliktów w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej.

8. Na terenach zabudowy usługowej oraz przemysłowych, dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej w zakresie umożliwiającym dokończenie założenia urbanistycznego, wyłącznie w miejscach wskazanych w miejscowym planie.
9. Wzdłuż ulic klasy: S, G, Z oraz torów kolejowych wskazane jest wytworzenie pasów zieleni izolacyjnej oraz kształtowanie zabudowy w formie pierzei izolującej zabudowę mieszkaniową.
10. Dopuszcza się uszczegółowienie granic poszczególnych funkcji – terenów – jednostek urbanistycznych na etapie opracowania planu miejscowego.
11. Nakaz wprowadzenia zieleni izolacyjnej pomiędzy odmiennym przeznaczeniem terenów.
12. Obowiązek zachowania kompleksów leśnych i innych form zieleni na wszystkich terenach, z dopuszczeniem lokalizacji inwestycji celu publicznego zgodnie z ustaleniami Studium.
13. Przyjęto nadrzędną zasadę, że ewentualne nowe, obecnie trudne do przewidzenia, inwestycje celu publicznego mogą być zlokalizowane w granicach miasta pod warunkiem podjęcia działań minimalizujących ewentualne kolizje z istniejącymi i docelowymi funkcjami terenów.
14. Dla wskazanego systemu komunikacyjnego i sieci uzbrojenia technicznego ustala się możliwość rozbudowy w sposób uwarunkowany potrzebami i możliwościami technicznymi.

Po przeanalizowaniu ww. zapisów stwierdzono, że oceniany projekt MPZP jest w pełni zgodny z ustaleniami Studium. Jedno zagadnienie wymaga komentarza – chodzi o jednostki 2.01.MN/U i 2.02.MN/U. Generalnie w odniesieniu do terenów I – MN („Strefa mieszkaniowo - usługowa. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej”) Studium wskazuje udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie nie mniejszym niż 40%, tymczasem dla terenów oznaczonych na rysunku MPZP symbolami 2.01.MN/U i 2.02.MN/U ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 20%. Należy podkreślić, że te jednostki obejmują obszar w zdecydowanej większości zabudowany. Są to budynki mieszkalne jednorodzinne (sporadycznie wraz z usługami) oraz budynki usługowe usytuowane na wąskich i długich działkach. Analiza istniejącego zagospodarowania tego terenu w kontekście wydzielenia terenu pod MN/U wykazała, że w większości przypadków nie będzie możliwości spełnienia wymogu zachowania 40% powierzchni biologicznie czynnej przy uwzględnieniu istniejącej zabudowy. Wskazana w Studium wartość wskaźnika odnosi się przede wszystkim do sytuacji gdy MPZP wyznacza pod zabudowę mieszkaniową nowe, niezabudowane tereny.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla miasta Tomaszowa Mazowieckiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027

Dokument, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego nr XXXVI/263/2020 z dnia 26 listopada 2020 r., określa strategiczne ramy polityki ochrony środowiska na terenie miasta. Główne cele strategiczne sformułowano następująco:

1. Poprawa jakości powietrza
2. Poprawa klimatu akustycznego
3. Ochrona przed PEM
4. Ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych
5. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
6. Prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej w sposób zapewniający ochronę jakości wód
7. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi
8. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym
9. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami
10. Ochrona zasobów przyrodniczych
11. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków

IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko powinna m.in.

- 1) zawierać informacje o powiązaniach ocenianego dokumentu z innymi dokumentami,
- 2) określać ustanowione cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

Analizowany projekt MPZP uwzględnia cele strategiczne dotyczących ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz do innych strategii wojewódzkich. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią MPZP, ponieważ projekt ocenianego dokumentu:

- 1) uwzględnia istniejące uwarunkowania środowiskowe,
- 2) uwzględnia strategiczne cele w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu,
- 3) zawiera warunki sprzyjające należytemu utrzymaniu i kształtowaniu zieleni (poprzez zapisy dotyczące powierzchni biologicznie czynnych),
- 4) zawiera ustalenia dotyczące infrastrukturalnego i przestrzennego zabezpieczenia newralgicznych aspektów ochrony środowiska.

Przy ocenie MPZP pod kątem zgodności z polityką ochrony środowiska należy pamiętać, że jego ustalenia będą wdrażane równolegle ze stosowaniem innych przepisów dotyczących np. budowy na terenach szczególnego zagrożenia powodziowego oraz warunków technicznych w budownictwie.

Aby pozytywna ocena pozostała aktualna na etapie praktycznego wdrażania MPZP, niezbędne jest zadbanie o wysoki poziom dbałości o ochronę środowiska na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych.

W ramach prac nad niniejszą prognozą uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem OOS. Dokonano analizy prognoz dla innych programów i strategii powiązanych z ocenianym dokumentem, m.in.:

1. Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
2. Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji planu gospodarowania wodami oraz dla projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym.
3. Prognozy oddziaływania na środowisko projektu wojewódzkiego programu ochrony środowiska oraz wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.
4. Prognozy oddziaływania na środowisko dla miejskich dokumentów strategicznych.

Ww. prognozy nie określają wytycznych dla innych dokumentów strategicznych (w tym – MPZP) oraz konkretnych wskazówek co do monitorowania oddziaływania wpływu strategicznych ustaleń MPZP na środowisko. Natomiast wnioski wyrażone w powyższych dokumentach wskazały, że oceniane dokumenty odzwierciedlają zapisy krajowych i unijnych aktów prawnych, umów międzynarodowych oraz dokumentów strategicznych odnoszących się do ochrony środowiska. Wykazano w nich także, że cele przyjęte w programach i strategiach w większości pozytywnie lub obojętnie oddziałują na poszczególne komponenty środowiska. Analizowany projekt MPZP pozostaje zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, zatem można postawić wniosek, że również ustalenia prognoz oddziaływania na środowisko będą do siebie zbliżone.

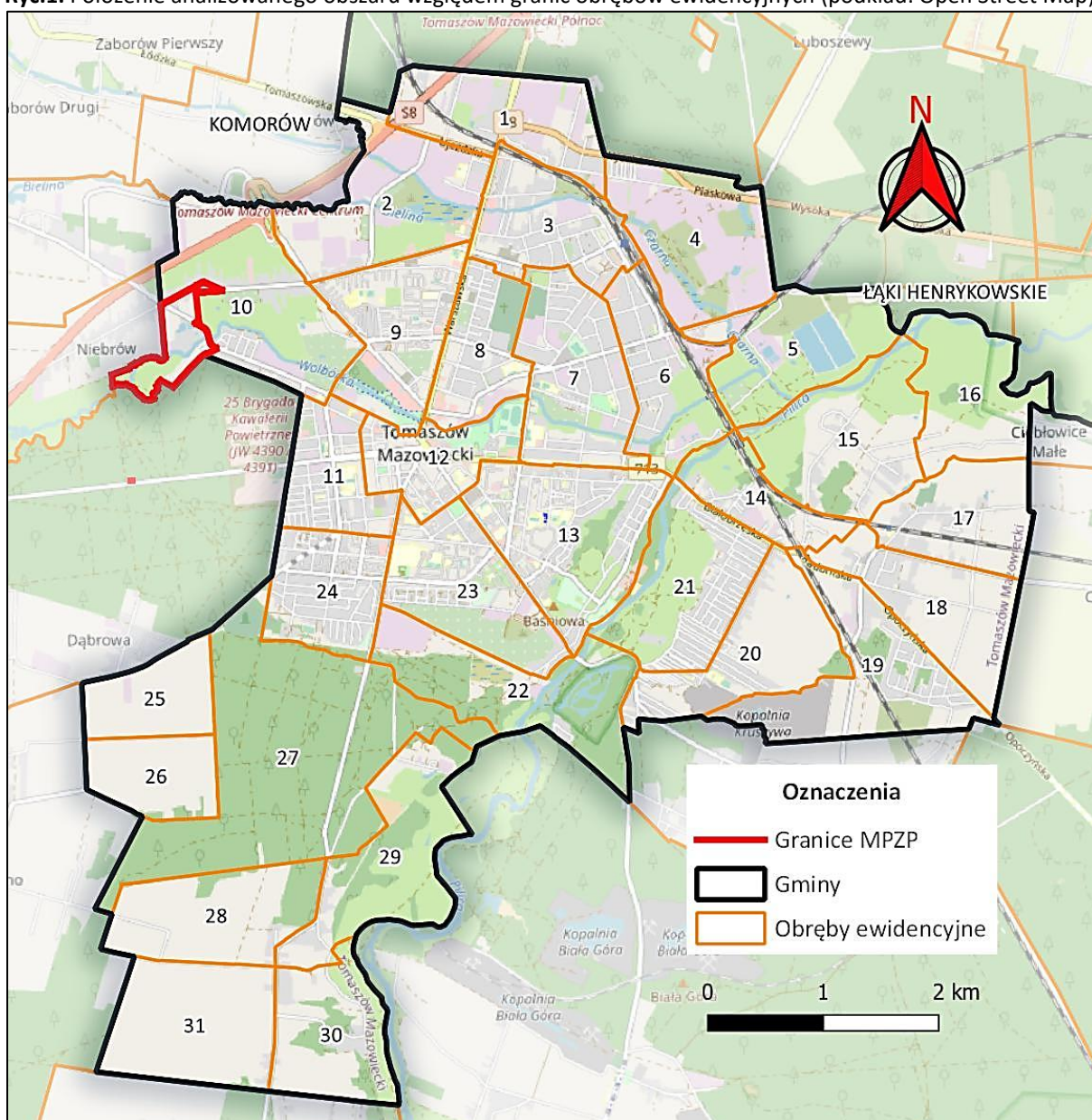
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

V.1. Położenie

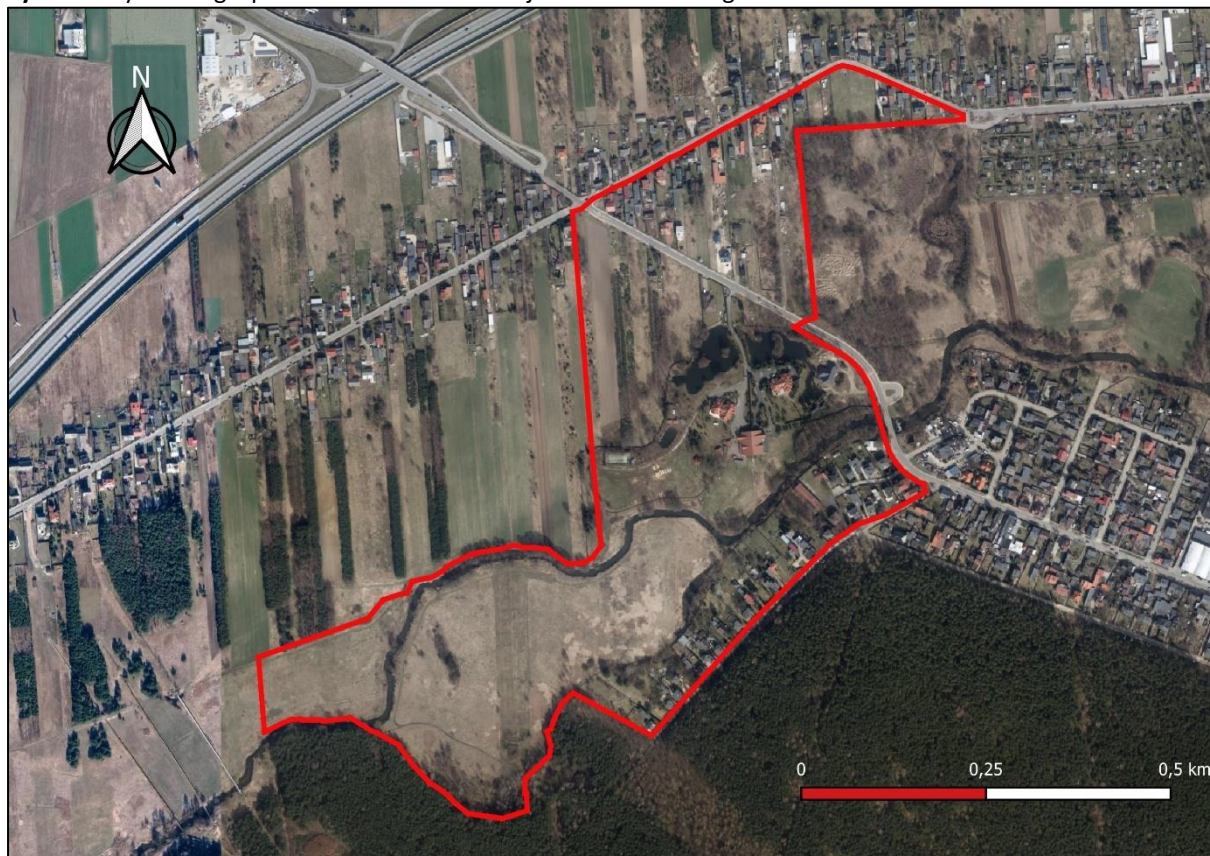
Przedmiotem analizy jest obszar położony w rejonie ulicy Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim (powiat tomaszowski, województwo łódzkie), w północno-zachodniej części miasta. Od strony zachodniej i południowej obszar ustaleń MPZP graniczy z gminą Tomaszów Mazowiecki.

Lokalizacja przedmiotowego obszaru na tle obrębów ewidencyjnych miasta jest przedstawiona na rycinie nr 1, zaś na ryc. nr 2 przedstawiono rzeczywiste zagospodarowanie tego terenu (na podkładzie ortofotomapy).

Ryc.1. Położenie analizowanego obszaru względem granic obrębów ewidencyjnych (podkład: Open Street Map)

Ryc.2. Faktyczne zagospodarowanie terenu w rejonie analizowanego obszaru

V.2. Ogólna charakterystyka geograficzna i krajobrazowa

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Kondrackiego J. („Geografia regionalna Polski”, Warszawa 2002, z wykorzystaniem danych geoinformatycznych Państwowego Instytutu Geologicznego powstałych dla potrzeb uszczegółowienia regionalizacji dla celów przyszłych audytów krajobrazowych województw), analizowany obszar położony jest w zachodniej części mezoregionu Dolina Białobrzaska (makroregion Wzniesienia Południowomazowieckie, podprowincja Niziny Środkowopolskie, prowincja Niż Środkowoeuropejski). Nowy podział Polski na regiony fizycznogeograficzne, zaproponowany w 2018 r. przez wieloosobowy zespół naukowców (Solon J., Borzyszkowski J. et.al., 2018), zaklasyfikował ten teren do wschodniej części mezoregionu Równina Piotrkowska (makroregion: Wzniesienia Południowomazowieckie, podprowincja Niziny Środkowopolskie, prowincja Niż Środkowoeuropejski).

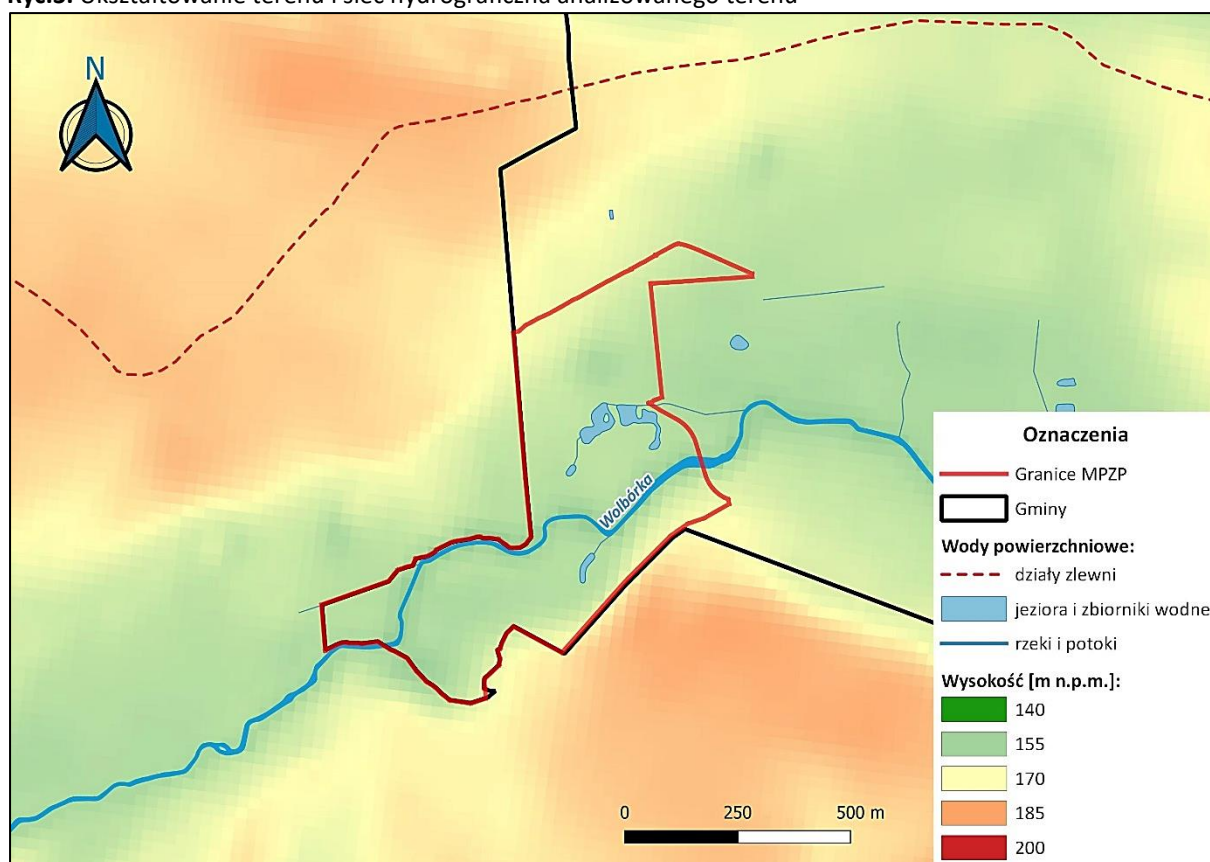
Teren miasta Tomaszowa Mazowieckiego cechuje dość urozmaicona (jak na tę część Polski) rzeźba powierzchni, będąca wynikiem głębokiego pocięcia wysoczyzny morenowej przez rzeki: Pilicę, Wolbórkę, Czarną (Bielinę) i Lubochenkę. Najniżej położone partie terenu znajdują się na wschodnich krańcach miasta, w dolinie Pilicy. Wysokości bezwzględne wynoszą tutaj ok. 150 m n.p.m. Najwyżej wyniesione obszary są położone w obrębie wysoczyzn

plejstocenijskich, gdzie w południowo-zachodniej części miasta i na jego północnych krańcach osiągają wysokość przekraczającą 180 m n.p.m.

Krajobraz w analizowanym obszarze jest częściowo przeobrażony antropogenicznie. Dominują elementy urbanistyczne, takie jak w szczególności: drogi publiczne (w tym: droga ekspresowa S8, oraz zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo-usługowa.

Rejon ulicy Zawadzkiej, Mostowej i Rudej i pobliskiej drogi S8 ma charakter równinny, nie ma tu szczególnie wyróżniających się jednostek geomorfologicznych. Średnia wysokość bezwzględna kształtuje się na poziomie od 160 m do 175 m n.p.m. (zob. ryc. nr 3).

Ryc.3. Ukształtowanie terenu i sieć hydrograficzna analizowanego terenu

V.3. Charakterystyka społeczno - gospodarcza

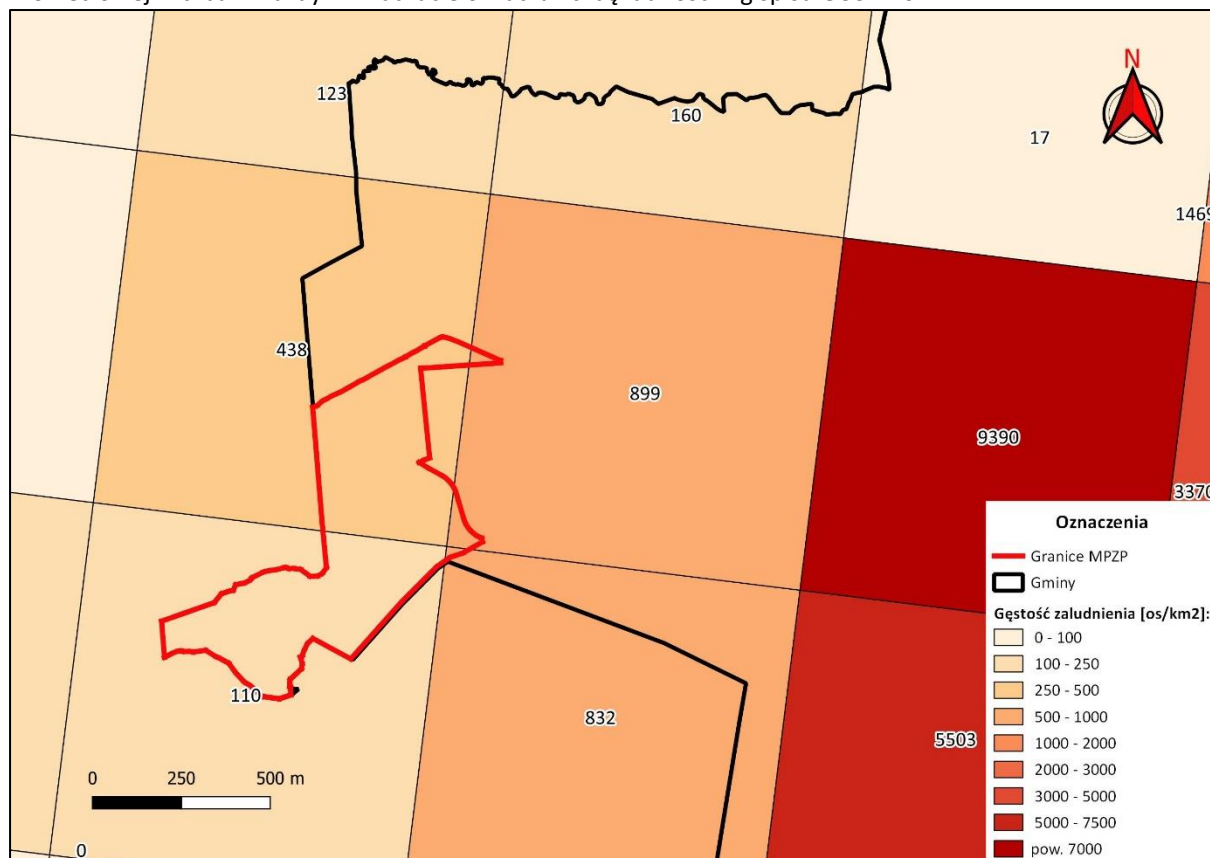
W strukturze sieci osadniczej województwa łódzkiego Tomaszów Mazowiecki pełni funkcję ośrodka subregionalnego, predestynowane jest do funkcji centrum logistycznego oraz centrum sportu i rekreacji. Miasto stanowi znaczący ośrodek o zasięgu ponadlokalnym w zakresie szkolnictwa ogólnokształcącego i zawodowego, a także licznych ośrodków kultury. Tomaszów Mazowiecki należy do obszarów krajobrazu o znacznych wartościach kulturowych w którym stopniowo dokonuje się rewaloryzacja urbanistyczna.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego (aktualne na dzień 31.12.2020 r.) wskazują, że teren miasta zamieszkuje 61 338 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 1485 osób/km².

Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 8 537 osób, w wieku produkcyjnym: 36 540, w wieku poprodukcyjnym: 16 261.

Na rycinie nr 4 przedstawiono rozmieszczenie gęstości zaludnienia w podziale na siatkę kwadratów o boku 1 km, w których zawarto informację o liczbie ludności według spisu powszechnego wykonanego w 2011 r. (bardziej aktualne dane o podobnym poziomie szczegółowości jeszcze nie są dostępne).

Ryc. 4. Gęstość zaludnienia w rejonie opracowania na tle obrębów ewidencyjnych. Dane przedstawiono w siatce kilometrowej. Liczba w każdym kwadracie oznacza liczbę ludności wg spisu GUS z 2011 r.

Dane GUS za 2019 r. podają, że w mieście jest 18 055 osób pracujących (288 osób pracujących na 1000 ludności ogółem), przy czym dane te nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie. GUS podaje, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 5,6 % (oczywiście dane te nie uwzględniają osób bezrobotnych niezarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy). Zasięg oddziaływania miasta w zakresie rynku pracy obejmuje całe terytorium powiatu.

GUS podaje również dane dla Tomaszowa Mazowieckiego mówiące o tym, że w rejestrze REGON figuruje 5462 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 71 w sektorze rolniczym, 562 w sektorze przemysłowym, 633 w sektorze budowlanym. Na 10 000 ludności przypada 654 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

V.4. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu

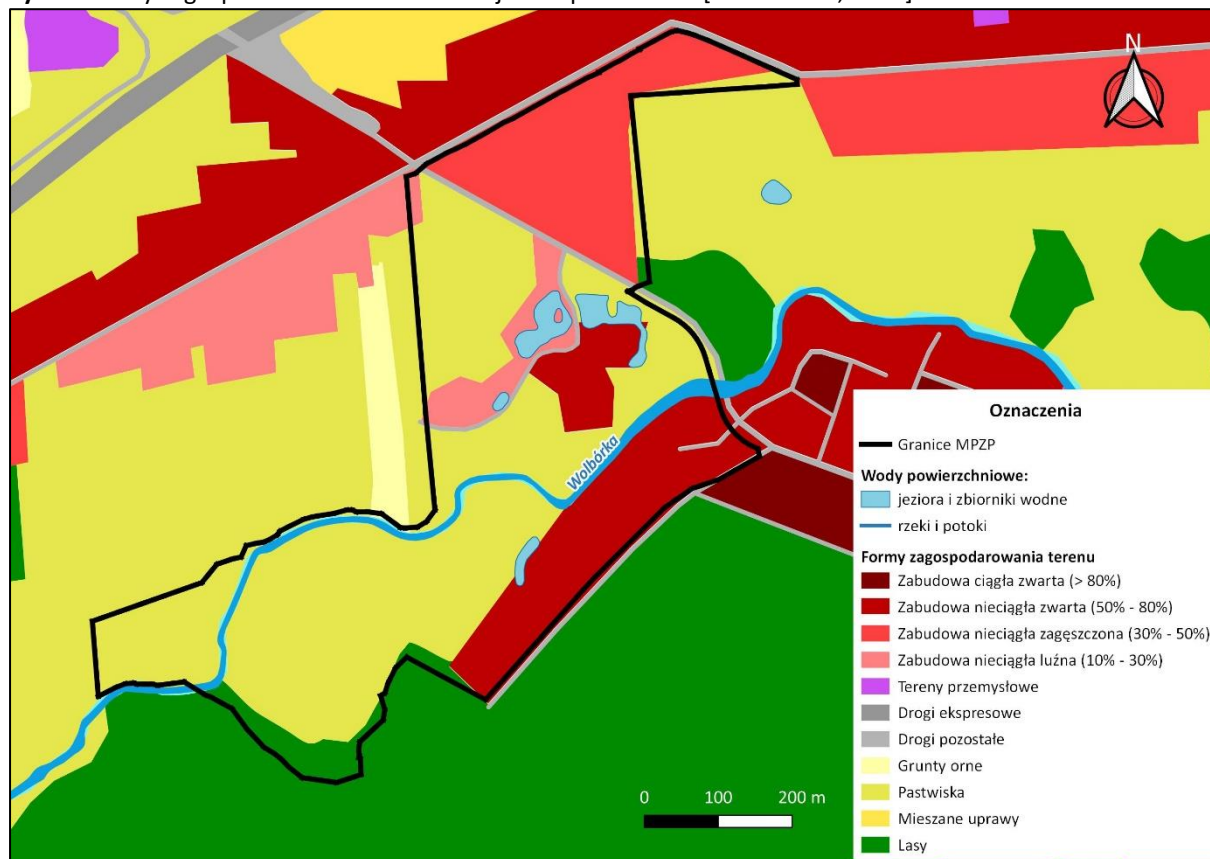
Dane GUS na temat zagospodarowania terenu w Tomaszowie Mazowieckim (tab. 1) pokazują, że dominującym rodzajem zagospodarowania terenu w mieście są użytki rolne, grunty zabudowane i zurbanizowane oraz lasy.

Tab. 1. Dane GUS o wybranych formach zagospodarowaniu terenu w Tomaszowie Mazowieckim (podano najbardziej aktualne dane podawane przez GUS – tj. za 2014 r.)

Lp.	Parametr	Jednostka	Wielkość
1.	powierzchnia ogółem	ha	4 130
2.	powierzchnia lądowa	ha	4 027
3.	użytki rolne - grunty orne	ha	1 177
4.	użytki rolne - sady	ha	18
5.	użytki rolne - łąki trwałe	ha	264
6.	użytki rolne - pastwiska trwałe	ha	255
7.	użytki rolne - grunty rolne zabudowane	ha	166
8.	użytki rolne - grunty pod rowami i stawami	ha	21
9.	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	ha	521
10.	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	ha	25
11.	grunty pod wodami razem	ha	103
12.	grunty zabudowane i zurbanizowane razem	ha	1 516
13.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	ha	511
14.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	ha	263
15.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	ha	199
16.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	ha	96
17.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	ha	51
18.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	ha	296
19.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	ha	96
20.	nieużytki	ha	51

Graficzne zobrazowanie zagospodarowania terenu w oparciu o dane przedstawione w opracowaniu pn. „Urban Atlas 2018” (Europejska Agencja Środowiska, 2020 r.) przedstawiono poniżej na rycinie nr 5.

Ryc. 5. Formy zagospodarowania terenu w rejonie opracowania [Urban Atlas, 2020]

Powyższa rycina przedstawia stan na rok 2018 i oparta jest na generalizacji, która uwzględnia jednostki nie mniejsze niż 0,25 ha dla zabudowy oraz nie mniejsze niż 1 ha dla terenów rolnych. Źródłem opracowania zbiorów informacji pn. „Urban Atlas” są dane satelitarne.

V.5. Główne źródła antropopresji

Wśród głównych źródeł antropopresji na środowisko w Tomaszowie Mazowieckim (i w rejonie objętym analizą) należy wymienić przede wszystkim:

- 1) zabudowę komunikacyjną (drogi publiczne) i przemysłową (w znacznie mniejszym stopniu), która stanowi źródło emisji hałasu, zanieczyszczeń i energii do środowiska, a także wpływa na zmianę krajobrazu i reżim hydrologiczny (wskutek nienaturalnego sposobu postępowania z wodami opadowymi i roztopowymi), a także z uwagi na ryzyko zanieczyszczenia Głównych Użytkowych Poziomów Wodonośnych i Głównego Zbiornika Wód Podziemnych;

- 2) postępujący wzrost zabudowy – co powoduje zwiększenie stopnia zasklepienia terenu i związane z tym pogorszenie warunków retencyjnych oraz mikroklimatycznych, a także większą ilość powstających ścieków oraz większą emisję zanieczyszczeń związanych z ogrzewaniem i ruchem pojazdów mechanicznych;
- 3) punktowe zaburzenia krajobrazu wskutek nieodpowiedniego stanu estetyki niektórych obiektów zabudowy i jej najbliższego otoczenia;
- 4) niską emisję – tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej,

Niezależnie od powyższego, na stan środowiska w mieście wpływ mają także zmiany i presje o charakterze regionalnym i globalnym, takie jak np. zmiany klimatu, transgraniczny transport zanieczyszczeń powietrza, depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, pojawianie się gatunków inwazyjnych oraz gatunków obcych rodzimej florze i faunie.

V.6. Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna powiatu tomaszowskiego w południowej i centralnej części należy do zlewni Pilicy, a w części północnej do zlewni Bzury (rzeka Krzemionka). Przez Tomaszów Mazowiecki przepływa pięć rzek: Pilica, Wolbórka, Czarna (Bielina), Piasecznica i Lubochenka. Największą z nich jest Pilica, do zlewni której należą ciek: Rajcha, Wolbórka, Czarna (Bielina), Piasecznica, Lubochenka, Gać, Struga i Słomianka. Są to rzeki nizinne, o krętych korytach i z zabagnionymi dolinami. Obok ww. cieków na obszarze miasta występują dość liczne zbiorniki wód stojących. W większości są to niewielkie, naturalne łachy i starorzecza. Osobliwością Tomaszowa są „Błękitne Źródła” – zbiorniki typu starorzeczy na tarasie zalewowym Pilicy z samowypływami krasowych wód subartezyjskich z utworów jury. Obok naturalnych zbiorników wodnych należy wyróżnić zbiorniki zaporowe na Czarnej i Piasecznicy. Zabudowa miasta jest głównie skoncentrowana nad rzeką Wolbórką przepływającą przez całe miasto z zachodu na wschód wąską doliną. Stanowi ona dla miasta ważny korytarz hydrograficzny, napowietrzający i przyrodniczy. Wolbórka do momentu wpłynięcia na tereny zainwestowane płynie szeroką naturalną doliną. Na terenie miasta dolina jest wąska fragmentami zawężona do koryta rzeki. Zainwestowanie występuje po obu stronach, miejscami wchodząc również w dolinę.

W ciekach na terenie gminy dominuje reżim hydrologiczny śnieżno – deszczowy (niwalno – pluwialny), który odznacza się wiosennym wezbraniem roztopowym oraz letnio-jesiennymi wezbrzeniami wywołanymi opadami atmosferycznymi. Odnotować należy, że Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wskazuje istnienie przepływających przez gminę wielu podrzędnych cieków (najczęściej bezimiennych) oraz rowów, które są dopływami większych rzek.

Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Środkowej Wisły, w zlewni rzeki Pilicy, której dopływem jest Wolbórka (na południe od analizowanego obszaru). Sieć hydrograficzną analizowanego obszaru, wraz ze wskazaniem granic zlewni cząstkowych, przedstawiono na rycinie nr 3.

Według obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły z 2016 r. (dalej: PGW), obszar objęty analizą położony jest w obrębie Jednolitej Części Wód Powierzchniowych (zob. ryc. nr 6) „Wolbórka od Dopływu spod Będzelina do ujścia” (RW20001925469), w której główny ciek ma długość 29,6 km, a powierzchnia zlewni wynosi 85,9 km²; ma ona status naturalnej części wód. Według PGW, znajduje się ona w złym stanie, czego przyczyną jest słaby stan ekologiczny (ze względu na niskie wartości takich wskaźników, jak makrofitowy indeks rzeczny, makrobezkręgowce bentosowe, ichtiofauna), ponadto stan chemiczny znajduje się poniżej stanu dobrego (o czym zdecydowały wartości takich wskaźników, jak benzo(g,h,i)perylen i indeno(1,2,3-cd)piren).

Obowiązującym celem środowiskowym do uzyskania dla omawianych JCWP jest:

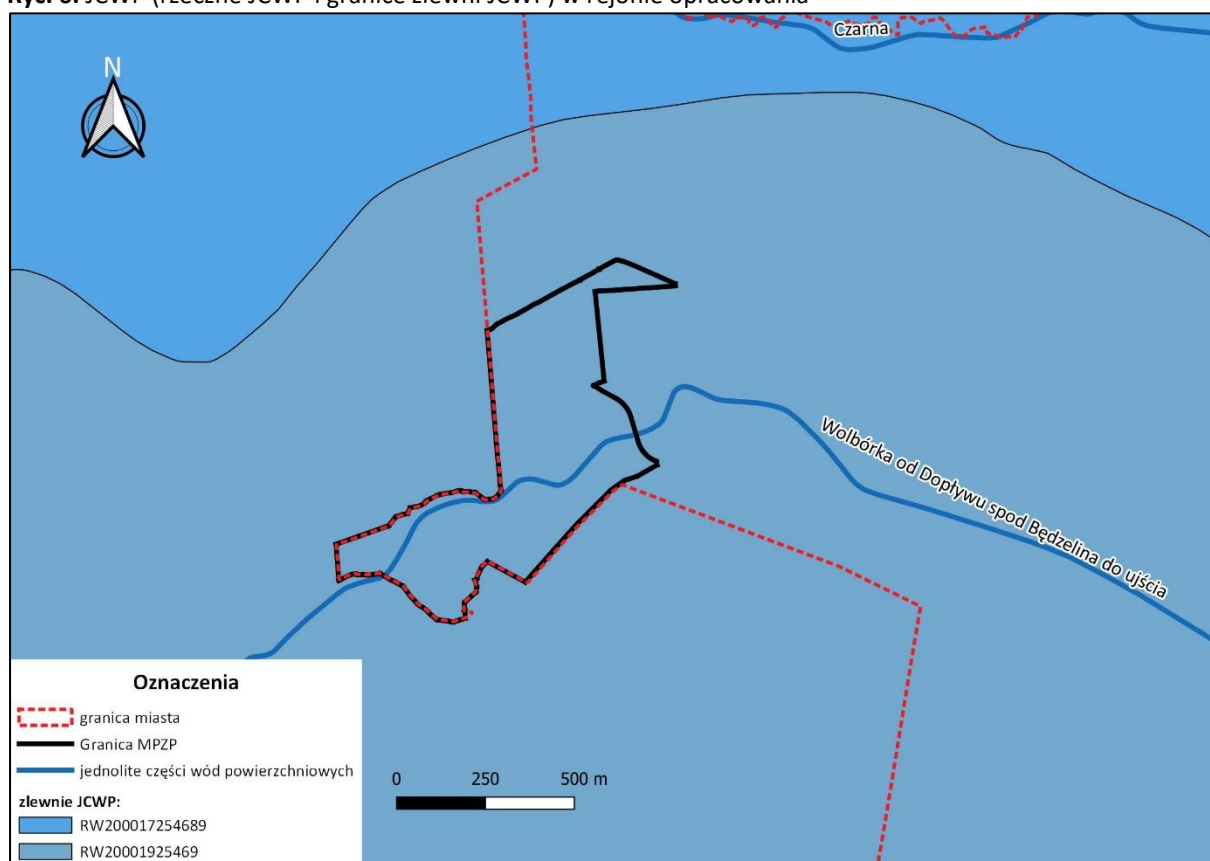
- 1) dobry stan wód (dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny);
- 2) nie pogorszenie stanu JCWP – co należy rozumieć jako nie pogorszenie klasy stanu (w szczególności stanu ekologicznego) JCWP.

Według PGW, analizowane JCWP są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego, w związku z czym w PGW ustanowiono odstępstwo czasowe (do 2027 r.).

Główną przyczyną złego stanu wód (w skali zlewni JCWP) jest zanieczyszczenie rzek ściekami komunalnymi, spływy powierzchniowe z terenów wykorzystywanych rolniczo i z terenów zurbanizowanych, depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, przekształcenia hydromorfologiczne rzeki oraz zaburzenia reżimu hydrologicznego.

Lokalizacja analizowanego obszaru w odniesieniu do granic JCWP w rejonie Tomaszowa Mazowieckiego przedstawiona jest na rycinie nr 6.

Ryc. 6. JCWP (rzeczne JCWP i granice zlewni JCWP) w rejonie opracowania

V.7. Wody podziemne

Wody podziemne na obszarze Tomaszowa Mazowieckiego pochodzą z warstw górnej jury, dolnej kredy i czwartorzędu. Szczelinowe i krasowe wody w utworach górnourajskich występują pod napięciem. Tworzą one drugi poziom wodonośny w środkowej i północnej części miasta. Szczelinowo - porowe wody podziemne z utworów kredy tworzą pierwszy poziom wodonośny na niewielkim obszarze w sąsiedztwie krawędzi wysoczyzny w południowej części Tomaszowa. Wody podziemne starszego podłoża często pozostają w kontakcie z wodami czwartorzędowymi i są drenowane przez Pilicę. Fakt, że dolina Pilicy rozcina starsze warstwy wodonośne, może prowadzić do mieszania się zanieczyszczonych wód doliny z czystymi wodami starszego podłoża.

Na terenie miasta pierwszy poziom wód podziemnych stanowią praktycznie wyłącznie wody czwartorzędowe. W obrębie dolin rzecznych warstwę wodonośną tworzą piaski serii korytowych trzech występujących tam tarasów. Z uwagi na dominujące w warstwie wodonośnej frakcje drobne warunki filtracji są tam średnie i dość słabe. Miąższość warstwy wodonośnej w dolinach sporadycznie przekracza 10 m. Są to wody o charakterze porowym i mają swobodne zwierciadło. Wody podziemne zasilane są przez miejscową infiltrację opadów, dopływ z wysoczyzny i z warstw wodonośnych starszego podłoża. Dane o rozkładzie głębokości występowania pierwszych poziomów wodonośnych (wg Mapy Hydrogeologicznej Polski – arkusz Pierwszy Poziom Wodonośny, skala 1: 50 000) wskazują, że w rejonie opracowania znajdują się one na głębokości 0-2 m p.p.t. w dolinie rzeki oraz 2-4 m p.p.t. na pozostałych terenach, jedynie w północno-zachodniej części znajdują się głębiej niż 4 m. p.p.t.

Mapa Hydrogeologiczna Polski (PIG-PIB, 2002) wskazuje, że na analizowanym terenie występuje Główny Użytkowy Poziom Wodonośny (dalej: GUPW) w szczelinowo – krasowych osadach jury górnej. Użytkowy poziom podrzędny związany jest z piaszczysto - żwirowymi osadami czwartorzędu. Obydwa poziomy mają bezpośredni kontakt hydrauliczny. Analizowany obszar charakteryzuje się wysokim stopniem zagrożenia GUPW (ze względu na obecność ognisk zanieczyszczeń na terenach o niskiej odporności poziomu głównego wód podziemnych i płytkim poziomie występowania GUPW). W oparciu o dane pozyskane z ww. Mapy, kierując się informacjami zawartymi w pracy pn. „Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej” (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2013), na ryc. nr 7 przedstawiono dane o stopniu zagrożenia głównego użytkowego poziomu wodonośnego (GUPW), który jest zależny od takich cech, jak: podatność na zanieczyszczenie, izolacja od powierzchni terenu, głębokość występowania wód podziemnych i rodzaj ośrodka wodonośnego. Dane przedstawione na ryc. 7 wskazują, że w rejonie analizowanego obszaru dominuje wysokie zagrożenie dla wód podziemnych.

Miasto położone jest w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP nr 401 (Niecka Łódzka) i nr 404 (Koluszki-Tomaszów). W oparciu o pracę pn. „Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce” (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2017) na ryc. nr 8 przedstawiono granice GZWP w odniesieniu do granic obszaru objętego niniejszą analizą. Widać tu, że obszar ten położony jest poza zasięgiem GZWP nr 404.

Ww. praca wskazuje, że ze względu na silną antropopresję ze strony miast w obrębie tego GZWP niezbędne jest szybkie wprowadzenie zasad ochronnych i rygorystyczne ich przestrzeganie. Zaniedbania lub opóźnienia w tym względzie mogą spowodować skutki nieodwracalne lub bardzo wolno ustępujące.

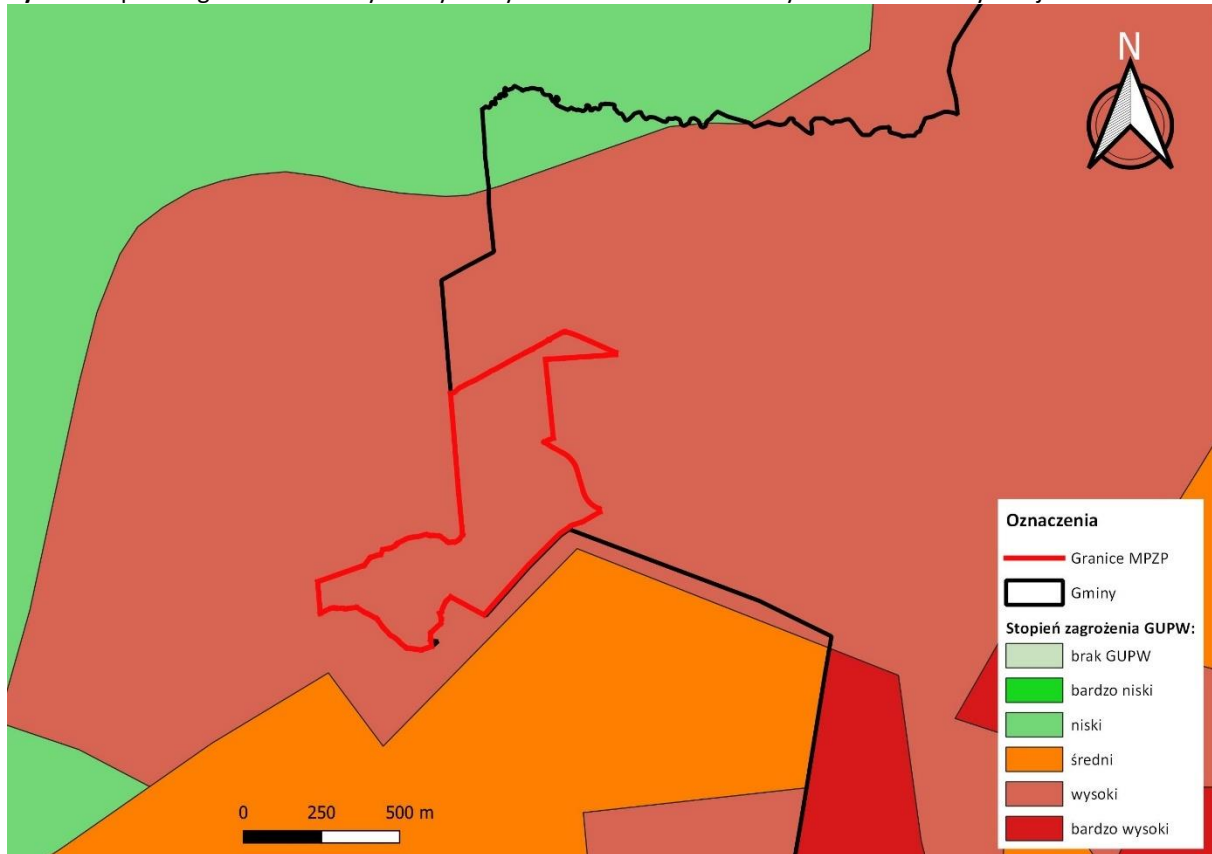
Analizowany obszar jest zlokalizowany w granicach Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd) o numerze PLGW200084. Stan ilościowy i chemiczny tej JCWPd jest dobry i niezagrożony, w związku z czym celem środowiskowym jest utrzymanie i niepogarszanie dobrego stanu wód podziemnych. Zasilanie tej odbywa się przez infiltrację opadów atmosferycznych. Naturalnymi strefami drenażu wewnątrz JCWPd są rzeka Pilica i jej dopływy. Głównym źródłem antropopresji dla tej JCWP są lokalne leje depresji związane z poborem wód podziemnych.

V.8. Uwarunkowania geologiczne

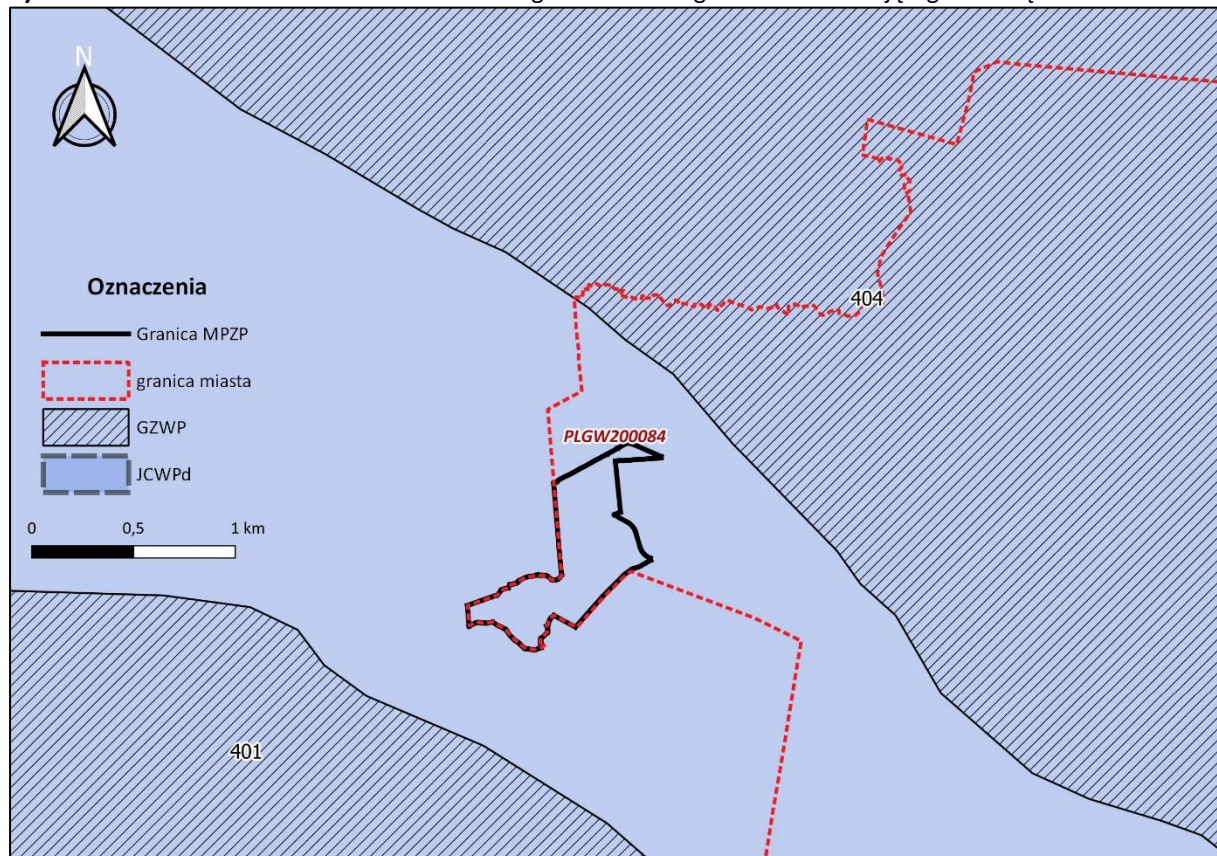
Na obszarze Tomaszowa Mazowieckiego występują surowce mineralne zaliczane do grupy surowców skalnych – czwartorzędowe piaski i żwiry. W rejonie opracowania występują również gliny zwałowe. Opracowanie ekofizjograficzne z 2009 r. wskazuje, że w analizowanym obszarze występują grunty nośne o średnich i bardzo korzystnych warunkach gruntowo – wodnych dla lokalizacji zabudowy, przy czym sygnalizuje się możliwość występowania wód gruntowych w poziomie posadowienia.

Według danych geoinformatycznych udostępnionych przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, obecnie w granicach miasta występują złoża kopalin „Ludwików” (piaski formierskie) i „Ludwików III” (kruszywa naturalne) oraz obszary górnicze („Ludwików III A” i „Ludwików II C”). W rejonie objętym ustaleniami planistycznymi nie występują tereny i obszary górnicze. Analizowany obszar położony w obrębie udokumentowanego złoża wód termalnych Tomaszów Mazowiecki. Dane udostępniane przez Państwowy Instytut Geologiczny wskazują, że w rejonie analizowanego terenu nie występują osuwiska oraz obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Według Mapy Sozologicznej, nie występują tu grunty podatne na denudację naturogeniczną lub uprawową, nie istnieje także ryzyko wystąpienia ruchów masowych ziemi.

Ryc. 7. Stopień zagrożenia Głównych Użytkowych Poziomów Wodonośnych w analizowanym rejonie

Ryc. 8. Granice GZWP i JCWPd w odniesieniu do granic miasta i granic obszaru objętego analizą.

V.9. Gleby i powierzchnia ziemi

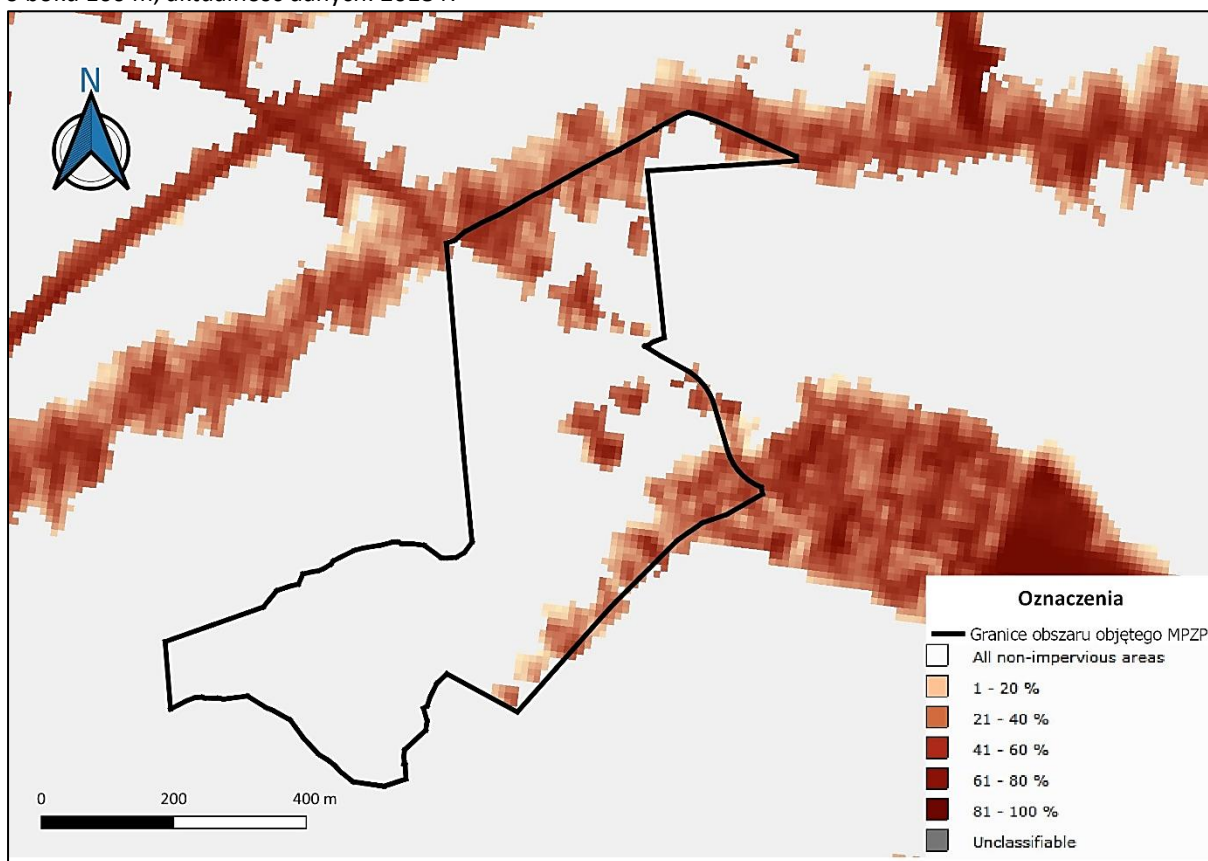
Na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego istnieje znaczne zróżnicowanie typów gleb. Typologicznie przeważają gleby brunatne właściwe w słabym i najslabszym kompleksie żytym (wedle klasyfikacji pod kątem rolniczej przydatności gleb). Na obszarze tarasów zalewowych wykształciły się lokalnie gleby mułowo-torfowe, mady, gleby murszowate oraz czarne ziemie zdegradowane tworząc średnie i słabe użytki zielone.

W rejonie analizowanego obszaru występują grunty niezabudowane oraz grunty przekształcone antropogenicznie. Na terenach zajętych przez zabudowę grunty zostały zdegradowane. Sytuacja ta występuje na znacznej powierzchni miasta i można się spodziewać, że w związku ze zwiększeniem obszaru zabudowanego gleb zdegradowanych będzie przybywać. Teren miasta od wielu lat znajduje się pod wpływem antropopresji związanej głównie z wprowadzeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i komunikacyjnej. W zurbanizowanej części analizowanego obszaru gleby podlegają przekształceniom mechanicznym, hydrologicznym, geochemicznym i fizyko-chemicznym. Gleby terenów miejskich cechuje niska wilgotność, wyższe stężenie zanieczyszczeń, mniej korzystna struktura i własności fizyczne.

Zasadnym jest także przedstawienie danych na temat stopnia zasklepienia powierzchni ziemi. Stopień „uszczelnienia” gruntów na terenie w rejonie opracowania przedstawia rycina nr 9, której źródłem danych są dane satelitarne udostępniane w ramach europejskiej inicjatywy *Copernicus Land Monitoring Service*. Im większy jest stopień „uszczelnienia”, tym bardziej intensywne jest zjawisko „miejskiej wyspy ciepła” oraz bardziej intensywny jest odpływ wód opadowych, mogący doprowadzić do podtopień oraz do przeciążenia układów kanalizacji deszczowej. Powyższe oznacza, że na terenach o wysokim stopniu uszczelnienia zasadnym jest podejmowanie szerokiego zakresu działań mających na celu:

- 1) zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych,
- 2) adaptację istniejących obiektów budowlanych mającą na celu zmniejszenie ryzyka podtopień oraz zwiększenie odporności na ich występowanie,
- 3) wprowadzanie wszelkich form zieleni w celu poprawienia właściwości mikroklimatu oraz poprawy warunków retencyjnych.

Ryc. 9. Stopień zasklepienia powierzchni terenu w analizowanym obszarze; dane odnoszą się do kwadratów o boku 100 m; aktualność danych: 2018 r.

V.10. Uwarunkowania przyrodnicze

Stopień lesistości Tomaszowa Mazowieckiego jest stosunkowo niski (wg GUS: 12,2 %; powierzchnia lasów wynosi 502,79 ha). Lasy i grunty leśne występują w formie odosobnionych enklaw. Na terenie obszarów zabudowanych największą wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone (takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia), a także ciek i zbiorniki wodne wraz z ich obudową biologiczną. Wartość florystyczną posiadają pasy i kępy zadrzewień (oraz skupisk krzewów) przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Cenne pod kątem przyrodniczym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody na terenach zabudowanych (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotna jest ochrona tych elementów przyrodniczych oraz rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywoplotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.). Do najistotniejszych zagrożeń dla szaty roślinnej na analizowanym terenie można zaliczyć: zwiększanie obszarów zabudowy, procesy sukcesyjne, zmiany poziomu wód gruntowych oraz ryzyko wystąpienia suszy.

W granicach miasta zlokalizowane są obszary ochrony przyrody, niemniej w rejonie objętym ustaleniami niniejszego opracowania nie występują żadne formy ochrony przyrody (w tym: stanowiska dokumentacyjne ani pomniki przyrody (zob. ryc. 11). Najbliżej położone obszary chronione to:

- 1) otulina Spalskiego Parku Krajobrazowego (5,2 km na wschód),
- 2) otulina Sulejowskiego Parku Krajobrazowego (2,6 km na południe),
- 3) specjalny obszar ochrony Natura 2000 Łąki Ciebłownicze (5,3 km na wschód),
- 4) specjalny obszar ochrony Natura 2000 Niebieskie Źródła (4,3 km na południe),
- 5) rezerwat przyrody Niebieskie Źródła (4,3 km na południe).

Analizowany obszar sąsiaduje z dolinami rzek pełniącymi funkcje przyrodnicze. W pracy pn. „Analiza systemów ekologicznych miast województwa łódzkiego pod kątem ich powiązań z systemem ekologicznym województwa i kraju” (BPPWŁ, 2009) w ślad za ustaleniami innych dokumentów wskazano, że Tomaszów Mazowiecki leży w obrębie korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, który stanowi dolina rzeki Pilicy, natomiast wzdłuż rzeki Wolbórki biegnie korytarz regionalny, który łączy się z korytarzem doliny Pilicy. Zarówno dolina Pilicy, jak i przylegający do niej obszar, posiada cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Świadczy o tym fakt uznania w systemie ECONET-PL tego obszaru jako obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym.

Trzeba podkreślić, że zachowanie funkcjonalności korytarzy ekologicznych powinno mieć charakter wielopoziomowy, jest to bowiem aspekt niezwykle istotny dla jakości funkcjonowania ekosystemów. Obecnie krajobraz przyrodniczy gminy Tomaszów Mazowiecki charakteryzuje się wysokim stopniem defragmentacji. Dane Europejskiej Agencji Środowiska z 2018 r. przedstawiają ten aspekt w formie graficznej; wycinek dla rejonu Tomaszowa Mazowieckiego przedstawiono na rycinie nr 12.

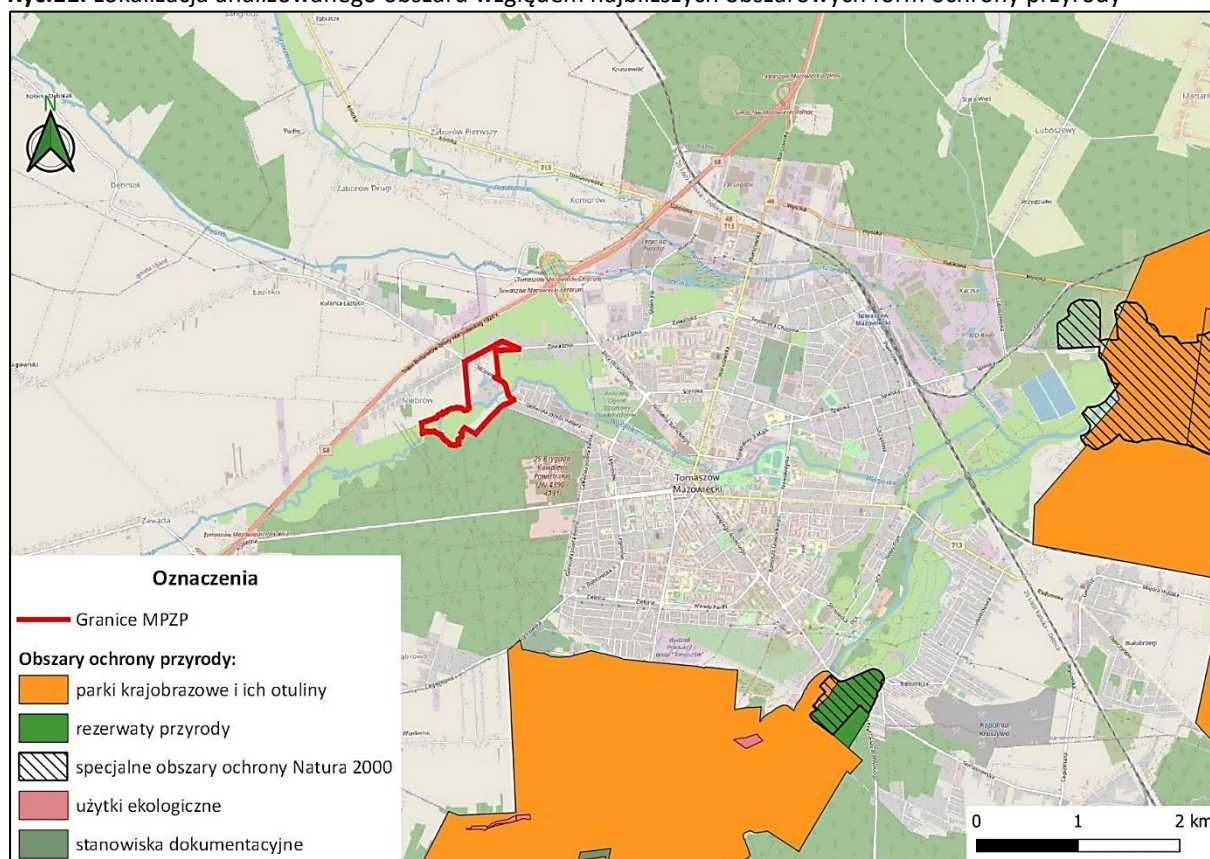
Trzeba zauważyć, że w rejonie objętym ustaleniami projektu MPZP występuje systematyczna i postępująca antropopresja (którą można częściowo uregulować w celu zabezpieczenia środowiska – np. poprzez przyjęcie MPZP), co jest widoczne m.in. na ortofotomapie (zob. ryc. 2). Presja ta wyraża się poprzez funkcjonowanie istniejących (w sąsiedztwie) przedsięwzięć (droga S8, inne drogi, istniejąca zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa, usługowa i magazynowa) oraz przedsięwzięć powstających w sąsiedztwie przedmiotowego obszaru.

Charakterystyczne uwarunkowania terenu przewidzianego (w projekcie MPZP) pod zabudowę są następujące:

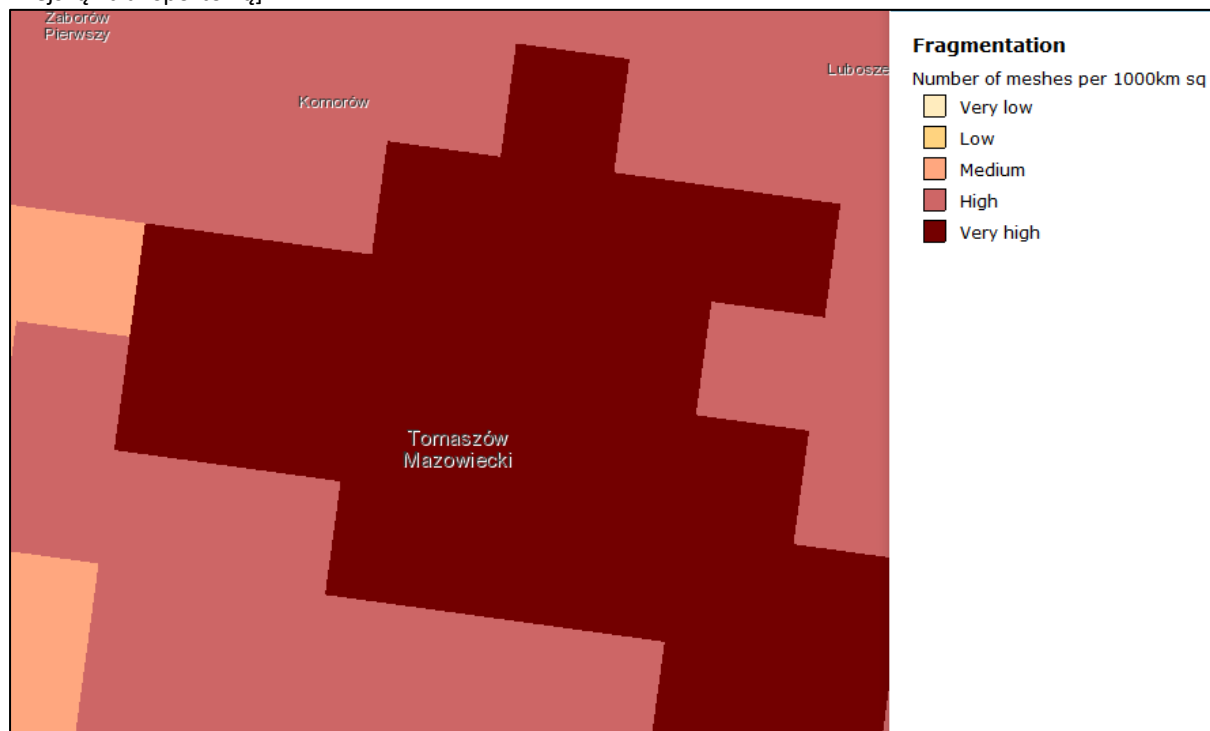
1. Krajobraz jest przekształcony działalnością człowieka. W sąsiedztwie obszaru ustaleń MPZP dominują elementy antropogeniczne, takie jak w szczególności: drogi publiczne, zabudowa mieszkaniowa i przemysłowa.
2. Na terenie analizowanym w niniejszym opracowaniu nie ma znacząco wyróżniających się jednostek geomorfologicznych (wzniesień, zagłębień, skarp itp.).
3. Na analizowanym występują tereny podmokłe oraz zbiorniki wodne.

4. Analizowany obszar nie jest objęty żadną formą ochrony (w tym: nie ma tu obszarów ochrony przyrody, stref ochronnych ujęć wody oraz obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych).
5. Analizowany teren jest położony w zasięgu obszarów zagrożonych podtopieniami wyznaczonymi jako maksymalny możliwy zasięg występowania podtopień w sąsiedztwie dolin rzecznych, które mogą nastąpić na skutek podniesienia się zwierciadła wód podziemnych.
6. Część analizowanego obszaru pełni funkcję korytarza ekologicznego mającego znaczenie w skali miasta i regionu.
7. W sąsiedztwie rzeki i zbiorników wodnych występują warunki dogodne dla powstania lub utrzymania gatunków chronionych oraz siedlisk i gatunków przyrodniczych wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

Ryc.11. Lokalizacja analizowanego obszaru względem najbliższych obszarowych form ochrony przyrody

Ryc. 12. Defragmentacja krajobrazu przyrodniczego w rejonie Tomaszowa Mazowieckiego [jasny kolor oznacza mniejszy stopień defragmentacji, ciemniejszy kolor – większą defragmentację generowaną przez infrastrukturę miejską i transportową]

V.11. Ryzyko wystąpienia suszy i powodzi

W odniesieniu do suszy należy wskazać na wysoki stopień zagrożenia obszaru miasta i gminy Tomaszów Mazowiecki tym zjawiskiem. Według projektu Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły (prace wykonane na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, 2017 r.):

- na suszę atmosferyczną „narażone” jest 82,8 % powierzchni miasta (pozostałe 17,2 % jest „słabo narażone”),
- na suszę hydrologiczną „narażone” jest 82,1 % powierzchni miasta (pozostałe 17,9 % jest „słabo narażone”),
- na suszę rolniczą „bardzo narażone” jest 89,7 % powierzchni miasta (pozostałe 10,3 % jest „narażone”),
- na suszę hydrogeologiczną „bardzo narażone” jest 5,1 % powierzchni miasta, a „narażone” jest 49,9% (pozostałe 45% jest „słabo narażone”).

W ogólnym podsumowaniu dane przedstawione w ww. dokumencie wskazują, że 70,3 % powierzchni miasta jest „w wysokim stopniu” zagrożone wystąpieniem zjawiska suszy, natomiast na obszarze 29,3 % miasta zagrożenie to ma charakter „znaczny”.

W ramach prac towarzyszących przygotowaniu projektu Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy przeprowadzono diagnozę występowania suszy atmosferycznej, rolniczej,

hydrologicznej i hydrogeologicznej oraz sporządzono łączną analizę zagrożenia suszą, której wyniki ujęto w heksagonalną siatkę pól podstawowych. Analiza ta wykazała, że w rejonie opracowania występuje silne zagrożenie suszą rolniczą i umiarkowane zagrożenie wystąpienia suszy hydrologicznej.

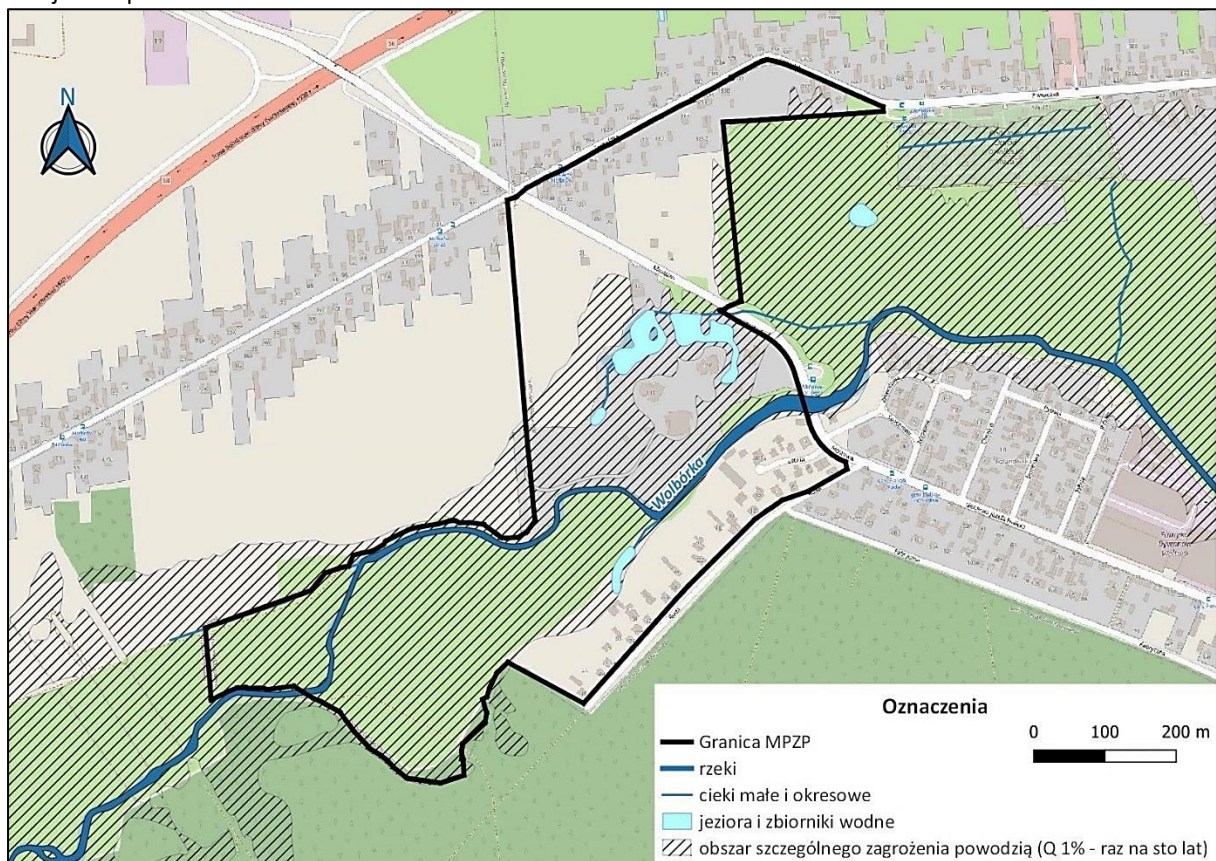
Według aktualnych (2021 r.) map zagrożenia powodziowego, które opracowano dla potrzeb aktualizacji Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, w granicach terenu objętego ustaleniami MPZP występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat), średnie (raz na 100 lat – zasięg przedstawiono na rycinie nr 13) oraz niskie (raz na 500 lat).

W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły nie zawarto zapisów bezpośrednio dotyczących obszaru objętego analizą. Są tu jednak ustalenia dotyczące jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego, wskazując m.in. na konieczność dbania o naturalną retencję, ochronę terenów zalewowych przed zabudową, edukację mieszkańców oraz na działania adaptacyjne w zakresie dostosowania istniejącej zabudowy do ryzyka wystąpienia powodzi.

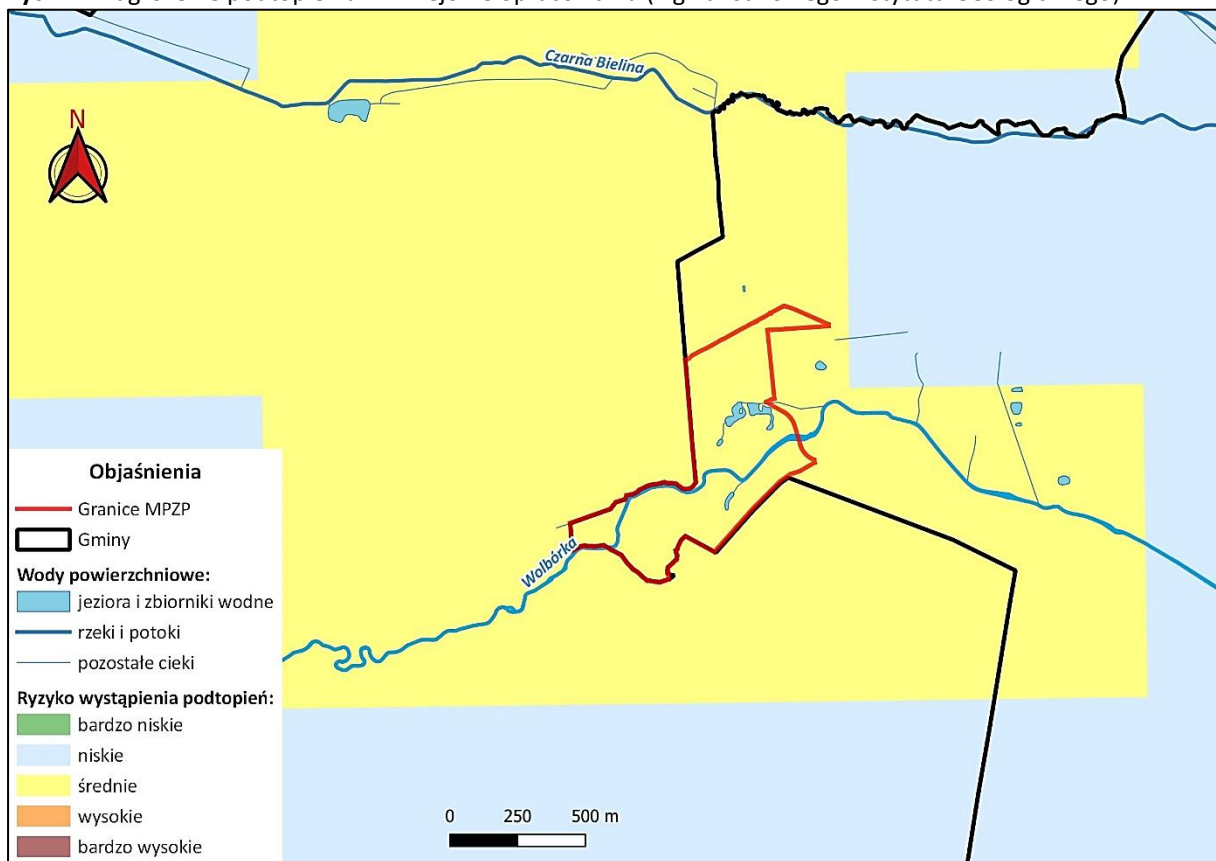
Dla potrzeb niniejszego opracowania przeanalizowano również dane o obszarach zagrożonych podtopieniami. Zostały one wyznaczone przez Państwowy Instytut Geologiczny w celu określenia maksymalnego możliwego zasięgu występowania podtopień w sąsiedztwie dolin rzecznych, które mogą nastąpić na skutek podniesienia się zwierciadła wód podziemnych. Zasięg ten nie zawsze pokrywa się ze strefą zalewów wód powierzchniowych (powodzi). Lokalizację tego obszaru oraz określenia ryzyka podtopień przedstawiono na rycinie nr 14.

Należy dodać, że zasięgi obszarów zagrożonych powodzią i podtopieniami wyznaczono na podstawie badań modelowych wykonanych dla głównych cieków – a zatem wskazane zasięgi nie wykluczają możliwości wystąpienia podobnych zjawisk w obrębie mniej istotnych rzek i potoków (choć ich zasięg jest z pewnością mniej istotny). Trzeba też mieć na uwadze ryzyko wystąpienia podtopień ze spływu powierzchniowego, które mogą wystąpić przy intensywnych lub długotrwałych opadach deszczu, zwłaszcza w rejonach o dużym stopniu zasklepienia powierzchni terenu i bez dostatecznie rozbudowanej kanalizacji deszczowej i rozwiązań z zakresu retencji wód. Są to kolejne argumenty przemawiające za zasadnością retencjonowania wód opadowych i roztopowych oraz wskazujące na konieczność podejmowania działań adaptacyjnych stanowiących adekwatną odpowiedź na ryzyko występowania suszy atmosferycznej.

Ryc. 13. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% (tj. raz na 100 lat) w rejonie opracowania

Ryc. 14. Zagrożenie podtopieniami w rejonie opracowania (wg Państwowego Instytutu Geologicznego).

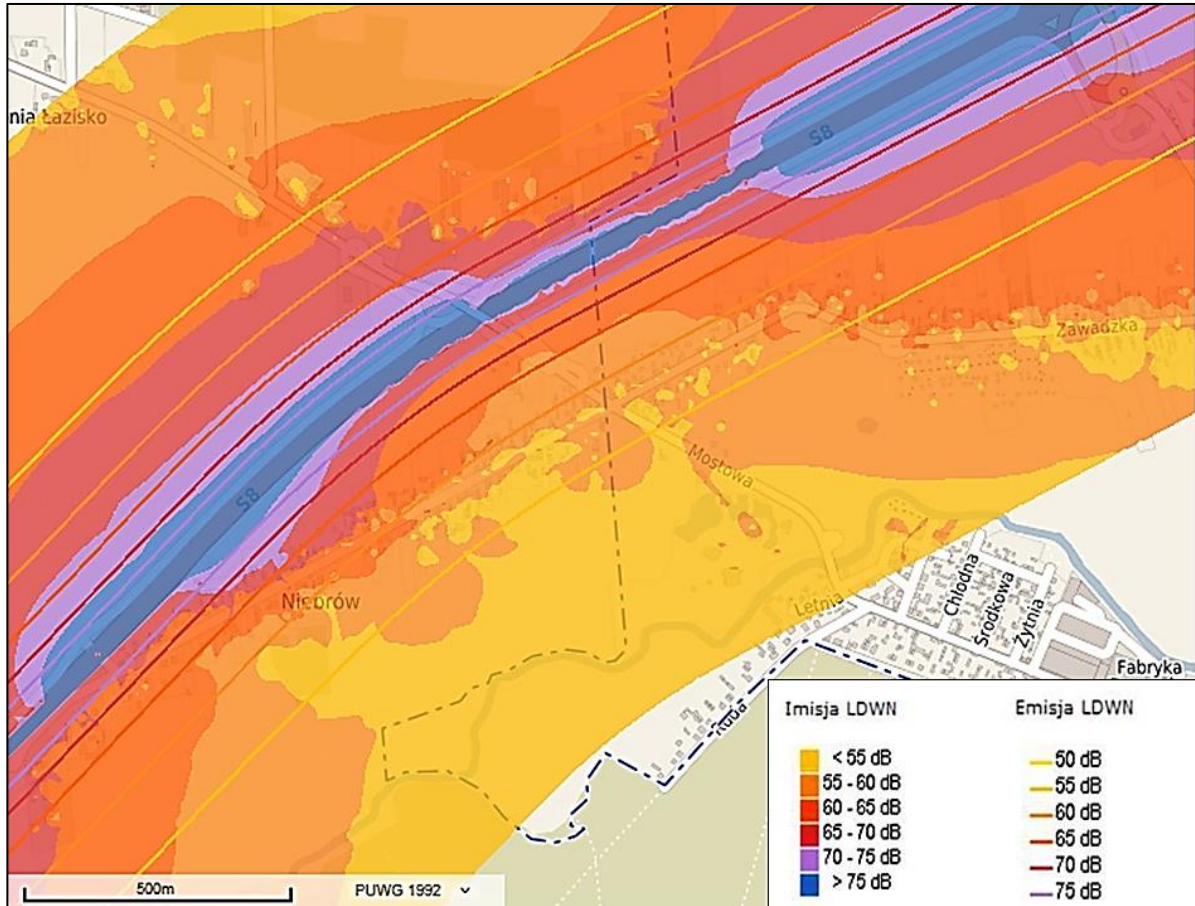
V.12. Uwarunkowania akustyczne

Głównym źródłem hałasu w analizowanym rejonie jest ruch pojazdów na drogach. Rozwój infrastruktury przemysłowej, a także ciągły wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów powodują, że hałas drogowy jest istotną uciążliwością dla mieszkańców. Wykonane w 2018 r. mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie (Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, 2018) wskazują, że tło akustyczne analizowanego obszaru jest determinowane przede wszystkim przez drogę ekspresową S8. Na ryc. 15 przedstawiono dane o emisji hałasu z drogi oraz o poziomie hałasu w środowisku (emisji) w oparciu o wskaźnik L_{DWN} - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (przedział czasu od godz. 6.00 do godz.18.00), wieczoru (18.00 - 22.00 oraz nocy (22.00 - 6.00). Trzeba dodać, że analizowany teren nie jest objęty ustaleniami Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, objętych przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu, położonych wzdłuż dróg krajowych w województwie łódzkim (zob. uchwała nr LII/650/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 29 maja 2018 r.)

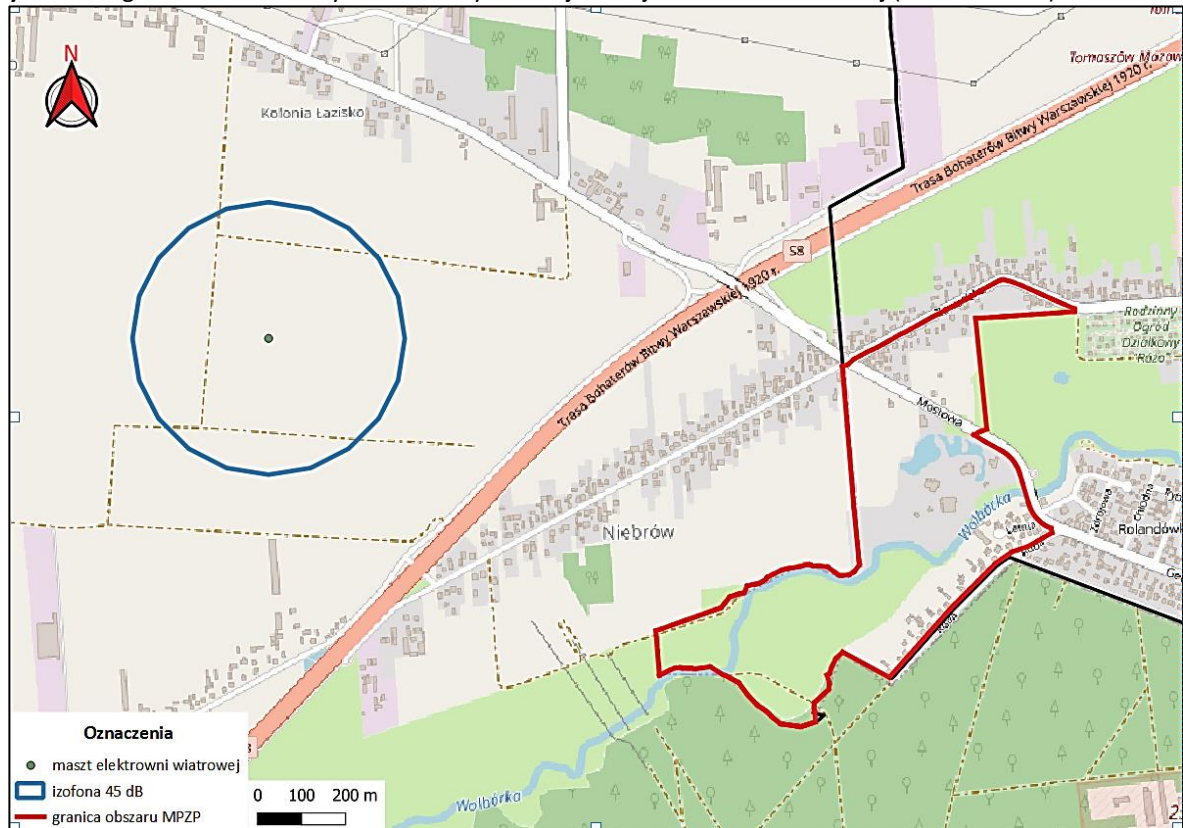
Warto zaznaczyć, że nie tylko mierzony, ale i subiektywnie odczuwalny przez mieszkańców poziom hałasu związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych, transportem samochodowym lub urządzeniami wentylacyjnymi i klimatyzacyjnymi może być uznany za niekorzystny i uciążliwy, nawet jeśli dane monitoringowe nie wskazują na przekraczanie dopuszczalnych standardów jakości środowiska (m.in. z tego powodu, że przy sprawdzaniu, czy te standardy są zachowane, muszą być zachowane ściśle określone warunki środowiska dot. m.in. wilgotności lub prędkości wiatru).

Zgodnie z treścią pisma RDOŚ w Łodzi uzgadniającego zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko, w niniejszej prognozie powinno być przedstawione „przeznaczenie (...) terenu pod realizację turbiny wiatrowej, należy dokonać oceny oddziaływania tej turbiny pod względem zasięgu izolinii (...)” obrazujących zasięg emisji hałasu. Oczywistym jest, że analizowany projekt MPZP nie wskazuje przeznaczenia terenu pod realizację turbiny wiatrowej. Natomiast na poniższej rycinie nr 15 zobrazowano najbliższą przewidywaną elektrownię wiatrową oraz jej izofonę 45 dB (w oparciu o ustalenia dokumentacji postępowania zakończonego decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach, wydaną przez Wójta Gminy Tomaszów Mazowiecki z dnia 15 marca 2012 r., znak: RI.7624-25/d/09).

Ryc. 15. Dane o emisji i imisji hałasu (w oparciu o wskaźnik L_{DWN}) w rejonie analizowanego obszaru

Ryc. 16. Prognozowane oddziaływanie akustyczne najbliższej elektrowni wiatrowej (izofona 45 dB)

V.13. Klimat i jakość powietrza

Warunki klimatyczne Tomaszowa Mazowieckiego nie odbiegają od ogólnych warunków panujących w regionie. Średnia roczna temperatura powietrza z wielolecia 1981-2015 wynosi 8,3°C (zauważalna jest tendencja wzrostowa o 0,4°C rocznie). Widoczna jest również tendencja wzrostu średniej maksymalnej temperatury (ok. 0,6°C/10 lat). Zauważalna jest zwiększająca się liczba dni z maksymalną temperaturą powietrza przekraczającą 30°C.

Obserwowano coraz więcej fal upałów - okresów z temperaturą wynoszącą powyżej 30°C i utrzymującą się co najmniej 3 dni oraz wzrost wszystkich wskaźników z nimi związanych. Tendencję wzrostową wykazywały także: liczba dni gorących (z temperaturą maksymalną >25°C), liczba okresów równych lub dłuższych niż 5 dni z temperaturą maksymalną powietrza >25°C, liczba ciągów dni gorących i najdłuższy ciąg dni z temperaturą maksymalną powietrza >25°C. Analiza danych historycznych wskazuje na wzrost temperatur również w okresach zimowych.

Opady w skali roku są zróżnicowane i wynoszą przeciętnie 560 mm. Roczna suma opadu wykazała spore zróżnicowanie - od 375,1 mm w 1982 r. do 832,7 mm w 2014 r., wzrastając średnio o ok. 34 mm/dekada. Wzrastała liczba dni z opadem większym bądź równym 10 mm, 20 mm i 30 mm. Wszystkie te wskaźniki wskazują na zwiększające się ryzyko nasilonego spływu powierzchniowego i wystąpienia powodzi oraz podtopień o charakterze miejskim. Zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby okresów bezopadowych (o czasie trwania ponad 5 dni) oraz skrócenie się ich czasu trwania.

Zabudowa miejska modyfikuje czynniki meteorologiczne w stosunku do obszarów położonych na otwartych przestrzeniach. Zarówno podwyższenie temperatury jak i obniżenie bezpośredniego promieniowania słonecznego z uwagi na zanieczyszczenie powietrza a także modyfikacja kierunków i siły wiatru poprzez zabudowę wielkogabarytową to czynniki, które należy uwzględnić w planowaniu zabudowy. Lokalizacja zabudowy modyfikująca przepływ powietrza winna uwzględniać zarówno jego możliwy wzrost i tym samym dyskomfort użytkowników przestrzeni jak i zbyt duże zahamowanie przepływu powietrza i pogorszenie warunków przewietrzania terenu.

Spośród wielu zagrożeń wynikających z postępujących zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie i podtopienia, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Prognozy zmian klimatu przedstawione na stronach internetowych Europejskiej Agencji Środowiska wskazują, że w latach 2021-2050 nastąpi:

- 1) wzrost średniej letniej temperatury o 1,5-2,0 °C,
- 2) wzrost średniej zimowej temperatury o 2,0-2,5 °C,
- 3) wzrost średniej rocznej temperatury o 1,5-2,0 °C (w dalszej perspektywie nawet 3,5 °C).

W 2017 r. Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy opracował „Strategię adaptacji do zmian klimatu miasta Tomaszowa Mazowieckiego do roku 2025 z perspektywą do 2030”. Strategia ta została przyjęta przez Radę Miejską uchwałą

nr XXI/184/2019 z dnia 19 grudnia 2019 r. Przedstawiona w niej rozbudowana diagnoza jest oparta na danych naukowych nadających się do wykorzystania w innych opracowaniach). Wskazano tu, że prognozy zmian klimatu dla Tomaszowa Mazowieckiego na podstawie modeli klimatycznych wskazują na następujące możliwe tendencje:

- wzrost temperatury średniorocznej i temperatur średniomiesięcznych przede wszystkim w chłodnej porze roku oraz w czerwcu i lipcu,
- wzrost liczby dni z opadem jak i wysokości sumy rocznej opadu, zwłaszcza w chłodnej porze roku,
- nasilenie niekorzystnych zjawisk związanych z występowaniem wysokich temperatur w okresie letnim, w tym wzrost wartości temperatur maksymalnych $>25^{\circ}\text{C}$, zwiększenie się liczby fal upałów i dość znaczący wzrost liczby nocy tropikalnych (dni z temperaturą minimalną $>20^{\circ}\text{C}$),
- osłabienie niekorzystnych zjawisk związanych z występowaniem niskich temperatur w okresie zimowym, w tym spadek liczby dni z temperaturą minimalną poniżej -10°C i zmniejszenie liczby dni mroźnych z temperaturą maksymalną poniżej 0°C ; prognozowane jest niższe narażenie na występowanie przymrozków,
- znaczące zmniejszenie się wartości indeksu stopniodni dla temperatury średniodobowej $<17^{\circ}\text{C}$ oraz nieznaczne zwiększenie się wartości indeksu stopniodni dla temperatury średniodobowej $>27^{\circ}\text{C}$,
- zagrożenie suszą nie wskazuje na istotne zmiany: prognozowana długość najdłuższego okresu bezopadowego i liczba okresów bez opadu dłuższych od 5 dni w roku nie wykazuje znaczących zmian,
- wzrost rocznej sumy opadu oraz liczby dni z opadem ≥ 1 mm/d, ≥ 10 mm/d i ≥ 20 mm/d,
- nieznaczny wzrost narażenia na opad ekstremalny,
- w zależności od scenariusza klimatycznego prognozowana jest stosunkowo mała zmienność lub niewielki spadek liczby dni z opadem przy temp -5 do $2,5^{\circ}\text{C}$.

Dla potrzeb ww. projektu Strategii opracowano rozkład Miejskiej Powierzchniowej Wyspy Ciepła. Na podstawie rozkładu temperatury w dniu 12.06.2015 r. stwierdzono, że wysokie temperatury powierzchni odnotowane na terenach zwartej zabudowy historycznej i w osiedlach mieszkaniowych wielorodzinnych osiągały wartości w granicach $30-40^{\circ}\text{C}$, co było wartością nawet o ponad 20°C wyższą od wartości temperatury w osnowie przyrodniczej Tomaszowa Mazowieckiego. Obszary mieszkaniowe, które równocześnie posiadają wysokie wartości temperatury powierzchniowej są obszarami o szczególnej wrażliwości. W obszarach, w których powierzchnie intensywnie się nagrzewają, wysokie temperatury powietrza mogą być bardziej dotkliwe dla mieszkańców.

Spośród wielu zagrożeń wynikających z prognozowanych zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza wichury oraz nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Zmiany klimatu sprowadzać się będą do zmiany sezonowych sum opadów, z jednoczesnym wzrostem sum opadów w zimie

i spadkiem – w lecie. Szczególnie niebezpieczne jest prognozowane nasilenie się częstotliwości i gwałtowności występowania zjawisk ekstremalnych i w konsekwencji ich niekorzystnych skutków. Wyniki analizy scenariuszy klimatycznych wskazują m.in. na następujące tendencje:

- wyraźna tendencja wzrostowa średniej temperatury, co już bywa odzwierciedlone w innych wskaźnikach, np. wydłużenie termicznego okresu wegetacyjnego, mniejsza liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od 0°C, wzrost liczby dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25°C, krótszy okres zalegania śniegu;
- tendencje dot. opadów wskazują na zwiększenie opadów jesiennych, zimowych i wiosennych oraz zmniejszenie sumy opadów letnich, przy czym zmianom wartości średnich będą towarzyszyły zmiany częstości występowania zjawisk ekstremalnych prawdopodobnie o większym natężeniu.

W odniesieniu do jakości powietrza atmosferycznego należy zauważyć, że Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi corocznie dokonuje oceny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem oraz pyłem zawieszonym PM₁₀, PM_{2,5} i zanieczyszczeniami oznaczanymi w pyłe PM₁₀: ołowiem, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem. Oceny te dokonywane są w odniesieniu do obszarów kraju zwanych strefami. Dla celów takiej oceny województwo łódzkie podzielone zostało na strefy; Tomaszów Mazowiecki przynależy do strefy łódzkiej. Dane za 2019 r. odnoszące się do tej strefy wskazują na klasę C (najniższą) dla takich zanieczyszczeń, jak pył PM₁₀, pył PM_{2,5} i benzo(a)piren (klasyfikacja według kryteriów ochrony zdrowia).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy nakłada dwie normy jeśli chodzi o pył zawieszony PM₁₀. Pierwsza dotyczy stężenia średniorocznego – maksymalne dopuszczalne średnie roczne stężenie pyłu PM₁₀ w powietrzu to 40 µg/m³. Ustanowiona została również norma dla stężenia średniodobowego – 50 µg/m³, z zaznaczeniem, że w przeciągu roku może wystąpić maksymalnie 35 dni kiedy norma dla średniego stężenia dobowego może zostać przekroczona. Ocena jakości powietrza w obrębie Unii Europejskiej w zakresie zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ opiera się właśnie o te dwie normy: średnie roczne stężenie nie może przekraczać 40 µg/m³, a w ciągu roku nie może być więcej niż 35 dni w których stężenie średniodobowe było wyższe niż 50 µg/m³.

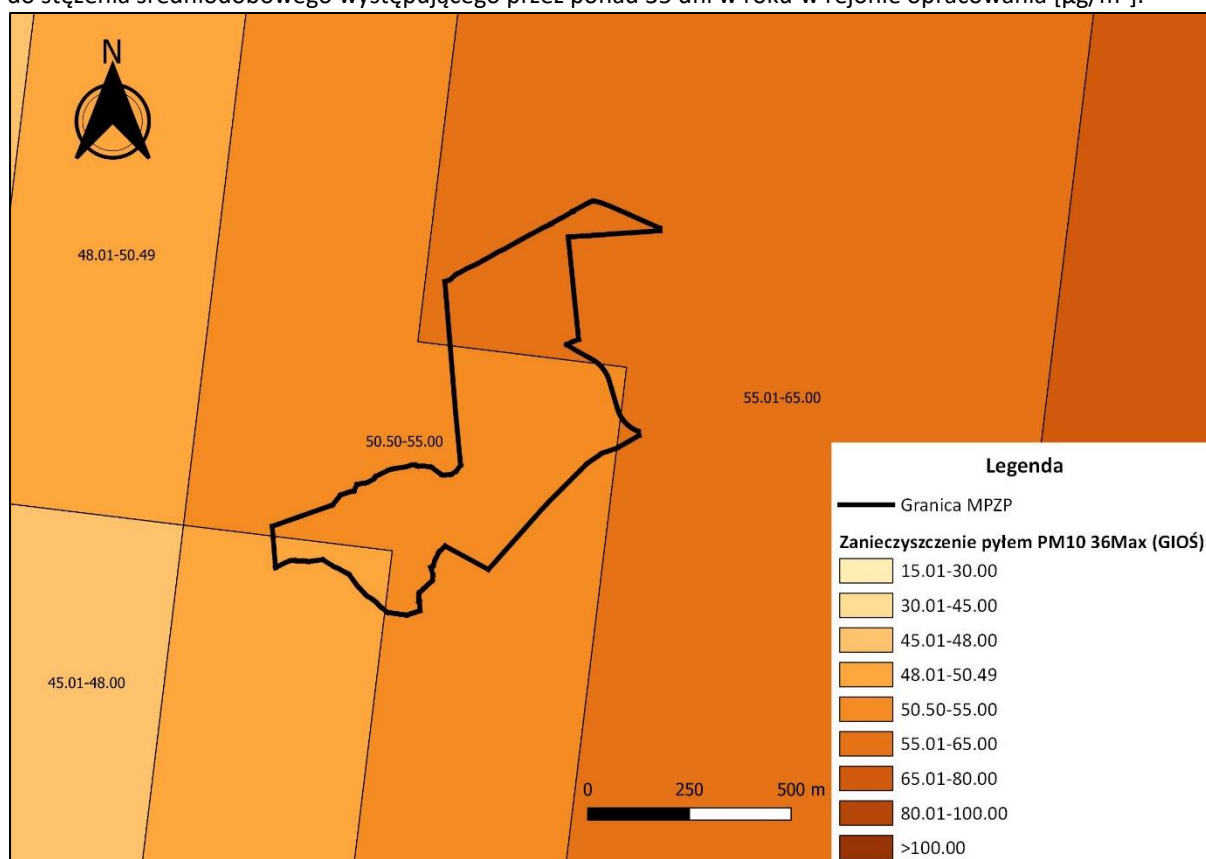
Badania modelowe Państwowego Monitoringu Środowiska wskazują, że na terenie Tomaszowa Mazowieckiego są przekroczone dopuszczalne poziomy zawartości benzo(a)pirenu oraz pyłów PM_{2,5} i PM₁₀ w powietrzu atmosferycznym. Stopień zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ w odniesieniu do stężenia średniodobowego występującego przez ponad 35 dni w roku przedstawiono graficznie na rycinie nr 17. Są to dane za 2017 r. (GIOŚ nie udostępnia na stronie internetowej bardziej aktualnych danych geoprzestrzennych).

Przedstawione informacje o stopniu zanieczyszczenia wskazują, że absolutnie niezbędnym działaniem jest zarówno dążenie do zmniejszenia emisji wywołującej zanieczyszczenie środowiska, jak i podejmowanie działań adaptacyjnych i minimalizujących – których wyrazem

jest m.in. wprowadzanie nowych form zieleni w przestrzeniach o intensywnej zabudowie, szczególnie w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej.

W odniesieniu do uwarunkowań lokalnych należy wskazać na problem związany z niską emisją z indywidualnych źródeł grzewczych oraz emisję spowodowaną ruchem samochodów (pylenie spod kół oraz emisji gazów i pyłów ze spalania paliwa), a także emisją z zakładów przemysłowych. Okresowe znaczenie mają także działania generujące emisję pyłów z pól uprawnych.

Ryc. 17. Stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pyłami drobnymi i średnimi PM10 w odniesieniu do stężenia średniodobowego występującego przez ponad 35 dni w roku w rejonie opracowania [$\mu\text{g}/\text{m}^3$].

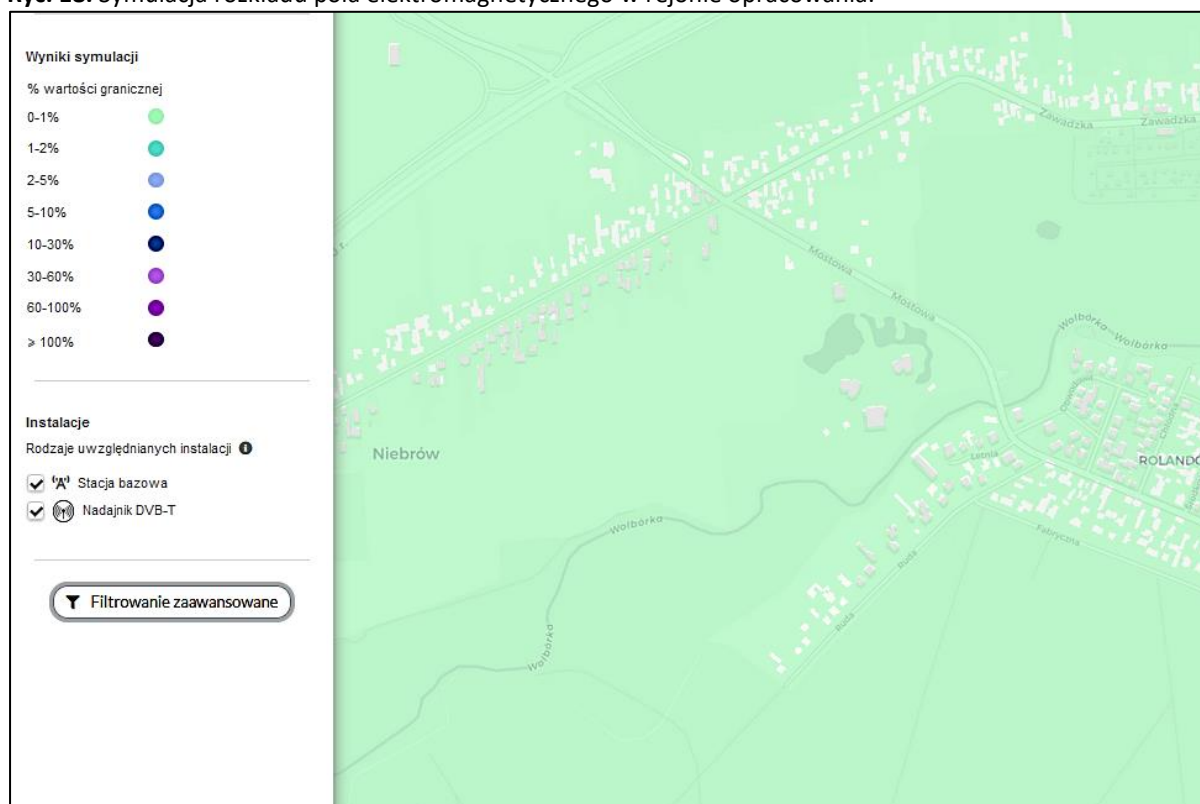

V.14. Promieniowanie elektromagnetyczne

Według „Systemu Informacyjnego o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie ElektroMagnetyczne”, w granicach obszaru objętego ustaleniami MPZP nie ma stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T oraz innych znaczących (tj. objętych obowiązkiem rejestru w Urzędzie Komunikacji Elektronicznej). W ramach ww. „Systemu...” upublicznione są m.in. wyniki symulacji rozkładu pola elektromagnetycznego przy założeniu, że stacje bazowe działają obsługując typowy komercyjny ruch z typową średnią wartością wykorzystania mocy zadeklarowaną przez właściciela. Symulacja została wygenerowana komputerowo na podstawie danych o istniejących stacjach bazowych telefonii komórkowej.

Wizualizacja tych danych (udostępnionych na stronie internetowej <https://si2pem.gov.pl>) jest przedstawiona na poniższej rycinie.

Ryc. 18. Symulacja rozkładu pola elektromagnetycznego w rejonie opracowania.

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

VI.1. Problemy systemowe

Problemy polityki ochrony środowiska związane są nie tylko z faktycznymi zmianami w środowisku, lecz także z zarządzaniem ochroną środowiska. Zdaniem wykonawcy niniejszej prognozy, za najbardziej dotkliwe problemy w skali kraju można uznać:

- 1) rozproszony system kompetencji organów administracji w dziedzinie ochrony środowiska;
- 2) nadanie niskiego priorytetu aspektom ochrony środowiska i traktowanie ich jedynie jako niezbędnego kosztu rozwoju gospodarczego;
- 3) brak uwzględniania usług ekosystemowych (tj. funkcji i korzyści czerpanych z ekosystemów, np. naturalna retencja, rekreacja, kontrola erozji gleby, regulacja klimatu, woda i żywność, składniki farmaceutyczne) przy opracowywaniu dokumentów strategicznych oraz projektowaniu i funkcjonowaniu przedsięwzięć;

- 4) niepełna integracji polityki rozwoju i planowania przestrzennego z działaniami na rzecz ochrony środowiska.

Wyszczególnione powyżej problemy nie są przypisane indywidualnie do konkretnego sektora działalności, regionu lub miejsca, tym bardziej nie dotyczą pojedynczych instytucji czy projektów.

VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie

W odniesieniu do obszaru objętego planowanymi ustaleniami planistycznymi należy wskazać, że obszar ten leży w zurbanizowanej części miasta. Nie zidentyfikowano tu takiego potencjału przyrodniczego, który sprzyjałby stałemu występowaniu cennych siedlisk i gatunków przyrodniczych, mogących być przedmiotem ochrony. Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, które mają znaczenie dla kreowania polityki przestrzennej w rejonie analizowanego obszaru, wymienić należy następujące:

1. Duża podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie z powierzchni terenu z uwagi na płytko występujące wody podziemne i słabą izolację Głównego Użytkowego Poziomu Wodonośnego przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
2. Konieczność ochrony zdrowia i warunków życia mieszkańców zabudowy mieszkaniowej, w tym zapewnienie dostępu do terenów rekreacji i terenów ogrodów działkowych.
3. Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, dbanie o naturalną retencję w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia suszy oraz złagodzenia jej objawów, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).
4. Oddziaływania związane z emisją zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza atmosferycznego – głównie skutek tzw. „niskiej emisji”, której źródłem są przede wszystkim indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch drogowy.
5. Postępująca utrata naturalnych walorów retencyjnych wskutek wzrostu powierzchni zabudowanej.
6. Znaczny udział terenów poddany presji akustycznej, której źródłem jest ruch drogowy.
7. Nie w pełni wykorzystany potencjał usług ekosystemowych obszarów zielonych w obszarze objętym ustaleniami planistycznymi: analizowany teren posiada walory retencyjne, przyrodnicze i klimatotwórcze.
8. Zagrożona funkcjonalność korytarzy ekologicznych (skutek wysokiego stopnia defragmentacji krajobrazu).
9. Nie w pełni wykorzystany potencjał możliwości wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku

Obszar opracowania od długiego okresu podlega wykorzystaniu głównie dla celów rolnictwa, mieszkalnictwa, usług oraz zabudowy infrastrukturalnej (drogi, gazociągi, linie elektroenergetyczne i in.). Mając na uwadze politykę przestrzenną i gospodarczą, prognozować można wzrost presji antropogenicznej na środowisko, która będzie powodowała niekorzystne przemiany w środowisku. Wyzwaniem pozostaje także zabezpieczenie środowiska, by wpływ antropopresji był możliwie najmniejszy (a w razie potrzeby – kompensowany), a także wprowadzanie działań adaptacyjnych adekwatnych do zmian środowiska.

Powolne zmiany zachodzą w strukturze użytkowania terenów. Oczekiwać można zmniejszenia udziału przestrzeni niezabudowanej wskutek ekspansji zabudowy. Prawdziwym zagrożeniem byłaby urbanizacja chaotyczna, powodująca nie tylko niepożądane skutki ekologiczne, ale także funkcjonalne. Sterowanie tymi procesami jest ważnym zadaniem gminnej polityki zagospodarowania przestrzennego. Szczególnej uwagi wymaga ochrona walorów krajobrazowych oraz zapewnienie wysokiego stopnia udziału powierzchni biologicznie czynnej (co ma wpływ na m.in. zminimalizowanie ryzyka wystąpienia suszy, powodzi i podtopień, a także na poprawę właściwości klimatotwórczych i biologicznych).

W ostatnich latach obserwuje się wyraźnie trendy określające charakter zmian antropogenicznych, które można zidentyfikować następująco:

- minimalizacja negatywnych oddziaływań indywidualnych podmiotów gospodarczych na środowisko, co jest związane z bardziej restrykcyjną polityką ochrony środowiska,
- intensywna zabudowa terenów (nawet tych, które mają szczególne ograniczenia – np. tereny o niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych, hydrologicznych i geoinżynierskich).

Do najistotniejszych zagrożeń dla szaty roślinnej można zaliczyć: procesy sukcesyjne, obniżanie poziomu wód gruntowych, zaniechanie ekstensywnego użytkowania łąk, zwiększanie powierzchni pól uprawnych i obszarów zabudowy. W następstwie tych zagrożeń możliwe jest ustępowanie gatunków wrażliwych oraz niekorzystne zmiany w ekosystemach. W odniesieniu do fauny najczęściej notowane są zagrożenia związane z usuwaniem starych, dziuplastych i obumierających drzew oraz zadrzewień śródpolnych. Ponadto istotny wpływ na faunę wywierają: zanieczyszczenie wód, utrata dogodnych warunków siedliskowych, szlaki komunikacyjne, chemizacja środowiska, intensyfikacja rolnictwa oraz zagrożenia wynikające z bezpośredniej działalności człowieka (zabudowa, niszczenie siedlisk). Wymienione wyżej procesy wpływają negatywnie zarówno na zasobność bazy pokarmowej zwierząt, dogodność siedlisk gatunków, a pośrednio – na stan ilościowy i jakościowy populacji.

W oparciu o prognozowane scenariusze klimatyczne można przewidywać, że zmiany klimatu sprowadzać się będą do zmiany sezonowych sum opadów, z jednoczesnym wzrostem sum opadów w zimie i spadkiem – w lecie. Szczególnie niebezpieczne jest prognozowane

nasilenie się częstotliwości i gwałtowności występowania zjawisk ekstremalnych i w konsekwencji ich niekorzystnych skutków. Wyniki analizy scenariuszy klimatycznych wskazują m.in. na następujące tendencje:

- wyraźna tendencja wzrostowa średniej temperatury, co już bywa odzwierciedlone w innych wskaźnikach, np. wyraźna jest tendencja wydłużenia termicznego okresu wegetacyjnego, maleje liczba dni z temperaturą min. mniejszą od 0°C, a rośnie liczba dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25°C; zmniejsza się okres zalegania śniegu;
- tendencje dot. opadów wskazują na zwiększenie opadów jesiennych, zimowych i wiosennych oraz zmniejszenie sumy opadów letnich, przy czym zmianom wartości średnich będą towarzyszyły zmiany częstości występowania zjawisk ekstremalnych prawdopodobnie o większym natężeniu.

Komponentami szczególnie narażonymi na negatywne zmiany są: wody podziemne, wody powierzchniowe, przyroda ożywiona (flora, fauna), krajobraz, a także gleba i powietrze atmosferyczne. Wymienione komponenty środowiska są szczególnie wrażliwe na degradację, a ich ewentualna regeneracja jest długotrwała. Szczególnie wrażliwe na antropopresję są wody podziemne, które na analizowanym terenie w wielu miejscach występują płytko, są hydraulicznie połączone z głębszymi poziomami wodonośnymi oraz z wodami powierzchniowymi. Przede wszystkim jednak nie są one dostatecznie zabezpieczone przed oddziaływaniami z powierzchni ziemi. Wody te są silnie narażone na przenikanie (wraz z wodami opadowymi) zanieczyszczeń obszarowych takich, jak np. wycieki z pojazdów, nawozy i środki ochrony roślin. Wobec powyższego, wysoce pożądanym jest infrastrukturalne zabezpieczenie wód podziemnych przed możliwością migracji zanieczyszczeń do środowiska gruntowo – wodnego.

W rejonie analizowanego terenu małą odpornością na oddziaływanie antropogeniczne charakteryzują się również obszary w rejonie cieków wodnych oraz tereny zieleni. W dolinach cieków wody gruntowe wraz z wodami powierzchniowymi i istniejącą roślinnością tworzą ściśle powiązany i bardzo wrażliwy na degradację zespół. Zaburzenie funkcjonowania choćby jednego z tych elementów powoduje natychmiastowe niekorzystne zmiany w pozostałych. Z tego względu doliny i obniżenia powinny podlegać szczególnej ochronie. Szkodliwe dla funkcjonowania dolin są przede wszystkim: zasklepienie powierzchni gruntu oraz rolnictwo – stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do likwidacji jego zanieczyszczenia wystarczy likwidacja źródła emisji substancji zanieczyszczających. W tym aspekcie trzeba wskazać na to, że głównym źródłem zanieczyszczeń mających wpływ na jakość życia mieszkańców jest tzw. „niska emisja”, której źródłem są indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch samochodów (okresowo także emisja związana z pracami rolnymi).

VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest odniesienie ustaleń ocenianego dokumentu do polityki ochrony środowiska oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także – o ile jest to możliwe – do ryzyka wystąpienia bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Co do zasady prognoza nie jest dokumentem odnoszącym się szczegółowo do indywidualnej oceny poszczególnych przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych; może ona jedynie w zgeneralizowany i uogólniony sposób rozważać korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji dokumentu strategicznego bądź odstąpienia od tejże realizacji. Miejscem na szczegółową analizę są generalnie postępowania administracyjne dotyczące poszczególnych przedsięwzięć. W tym kontekście przedstawiono ocenę oddziaływania MPZP w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska (mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, tj. objętych potencjalnym oddziaływaniem skutków wejścia w życie MPZP). Należy pamiętać, że poziom szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do poziomu szczegółowości ocenianego dokumentu.

Charakter prawny MPZP powoduje, że co do zasady skutki jego realizacji będą miały charakter długoterminowy. Oddziaływania te będą się kumulowały z oddziaływaniami będącymi skutkiem wdrażania innych dokumentów strategicznych, np. programu wodno-środowiskowego kraju, programów ochrony środowiska, programów ograniczania niskiej emisji, a także innych planów, programów i przepisów mających znaczenie dla ochrony środowiska. Oznacza to, że brak uwzględnienia jakiegoś aspektu w MPZP nie oznacza, że aspekt ten jest całkowicie pomijany w polityce ochrony środowiska na danym terenie.

Przedstawiona w dalszej części rozdziału analiza w zakresie oddziaływania na środowisko bazuje na założeniu, że stosowanie zapisów MPZP będzie się odbywać równoległe do wdrażania ustaleń ww. dokumentów strategicznych i aktów prawnych. Ich powiązanie oraz równoległe i równorzędne stosowanie pozwoli na zachowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Analizując przewidywane oddziaływania związane z wdrażaniem ustaleń MPZP, należy oddzielić sferę intencji od faktycznych skutków. Ostatecznie kwestia oddziaływań środowiskowych będzie rozstrzygana na etapie praktycznego zastosowania przepisów o budownictwie, ochronie środowiska, gospodarce wodnej i in.

VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować negatywnego oddziaływania na środowisko wód powierzchniowych oraz nie będzie kolidować z polityką ochrony wód.

Pozytywnie należy ocenić ustalenia dot. zagospodarowania obszaru buforowego (jako „tereny zieleni”) wobec wód powierzchniowych płynących (rz. Wolbórka). Gwarantuje to brak takich niekorzystnych przekształceń w obrębie cieków, których przyczyną byłyby realizacja ustaleń MPZP.

Ważnym aspektem w ocenianym MPZP jest sposób podejścia do gospodarki wodno – ściekowej. Wprowadzono do MPZP zapisy mówiące o docelowym zagospodarowaniu ścieków komunalnych poprzez ich skierowanie do kanalizacji sanitarnej. Projekt MPZP zawiera stosowne zapisy sprzyjające budowie i utrzymaniu sieci kanalizacji sanitarnej.

MPZP należy przedstawić ustalenia dot. obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (w tym – przedstawia ustalenia map zagrożenia powodziowego aktualne na wrzesień 2021 r.).

Istotnym aspektem jest wprowadzanie do MPZP zapisów sprzyjających retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych. Stanowi to realną odpowiedź na wyzwania strategiczne dotyczące uwzględniania usług ekosystemowych, adaptacji do zmian klimatycznych oraz zmniejszania ryzyka wystąpienia susz i powodzi. Wprowadzanie takich zapisów jest niezbędne z kilku powodów. Zasadniczymi powodami są zapisy przewidujące przeznaczenie nowych terenów pod zabudowę oraz uwarunkowania środowiskowe wskazane we wcześniejszej części prognozy przy omawianiu kwestii dot. klimatu, suszy i powodzi. Istotne są również cele strategiczne polityki środowiskowej, które także mówią o tym aspekcie. Równie ważny jest fakt, że stan ekologiczny wód zależy bezpośrednio od stopnia zasklepienia (uszczelnienia) powierzchni ziemi w zlewni (którego skutkiem jest pogorszenie właściwości retencyjnych), tzn. im wyższy stopień zasklepienia, tym mniejsze są realne szanse na osiągnięcie dobrego stanu/potencjału ekologicznego („Identyfikacja i ocena oddziaływań antropogenicznych na zasoby wodne zlewni Raby wraz z oszacowaniem ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych”, Nachlik E. (red.), Politechnika Krakowska, Kraków 2006). Warto zaznaczyć, że zasklepienie zlewni może być minimalizowane i rekompensowane poprzez odpowiednie sformułowanie zasad zagospodarowania przestrzennego.

W analizowanym przypadku zabieg ten jest korzystnie ujęty poprzez wprowadzenie do MPZP ustaleń na temat udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz zapisów umożliwiających wprowadzenie rozwiązań związanych z retencjonowaniem wód opadowych i roztopowych. Istotne jest również dopuszczenie możliwości retencjonowania wód opadowych i roztopowych. Pozytywnie należy odebrać fakt, że analizowany projekt MPZP nie zawiera ustaleń, które zwiększałyby stopień zabudowy w sąsiedztwie rzeki i zbiorników wodnych. MPZP natomiast sankcjonuje istniejący stan, tzn. na terenach nadrzecznych i w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią - funkcję mieszkaniową przypisuje tylko tym terenom, na którym ta zabudowa już występuje.

Nie stwierdzono ryzyka kolizji ocenianego dokumentu z celami środowiskowymi wynikającymi z dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej). Cele te wskazują m.in. na nie pogorszenie się stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochronę, poprawę i przywrócenie dobrego stanu wód oraz na promowanie zrównoważonego korzystania z wód opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych. Oceniany projekt MPZP nie wprowadza takich ustaleń, które mogłyby zagrozić realizacji tych celów.

Przedstawione w niniejszym podrozdziale tezy oparte są na założeniu, że na etapie planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć

zostanie zapewniony wysoki stopień dbałości o wymagania ochrony środowiska. Może to być zweryfikowane przede wszystkim na etapie postępowań administracyjnych (w tym w szczególności w ramach tych postępowań, którym towarzyszy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko) powiązanych z merytoryczną środowiskową oceną konkretnego działania lub przedsięwzięcia. Natomiast ustalenia analizowanego MPZP z pewnością sprzyjają zachowaniu odpowiedniego poziomu ochrony wód powierzchniowych.

VII.2. Oddziaływanie na wody podziemne

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować niekorzystnych oddziaływań na środowisko wód podziemnych, ponieważ MPZP wprowadza ustalenia zapewniające dbałość o ochronę tego komponentu środowiska. Wyraża się to poprzez zapisy sprzyjające skierowaniu ścieków do kanalizacji oraz ustalenia sprzyjające retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych (co oznacza też możliwość ich wykorzystania), które mogą zminimalizować oddziaływania związane z zaburzeniem retencji gruntowej. MPZP nie zawiera zapisów przewidujących wprowadzenie nowej zabudowy na terenach płytkiego występowania wód podziemnych oraz na terenach mających duże znaczenie dla zachowania walorów retencyjnych. W świetle wysokiego stopnia zagrożenia wód podziemnych pozytywnie należy ocenić wskazanie, że ścieki komunalne mają być kierowane do kanalizacji sanitarnej.

Nie stwierdzono ryzyka kolizji ocenianego dokumentu z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Cele te wskazują m.in. na niepogorszenie się stanu wód podziemnych, na zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych oraz na promowanie zrównoważonego korzystania z wód opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych.

W odniesieniu do wód podziemnych aktualne pozostają wyrażone w poprzednim podrozdziale wnioski co do ocenianego MPZP dotyczące jego praktycznego wdrażania i monitorowania.

VII.3. MPZP a adaptacja do skutków zmian klimatycznych

Ustalenia ocenianego MPZP mogą sprzyjać wyzwaniom wynikającym z konieczności adaptacji do zmian klimatycznych, bowiem zapisy planu zapewniają odpowiednio wysoki stopień udziału powierzchni biologicznie czynnej. Ponadto, projekt MPZP zawiera zapisy umożliwiające retencjonowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zabudowanych. Dokument wskazuje na możliwość realizacji tzw. „zielonych dachów”, nie wyklucza też realizacji „zielonych ścian” (pnączy i ogrodów wertykalnych), które korzystnie wpływają na mikroklimat oraz przechwytyują część wód opadowych. Aspekty te mają duże znaczenie w kontekście zmniejszenia ryzyka wystąpienia suszy i powodzi oraz w kontekście adaptacji infrastruktury miejskiej do dynamicznych warunków pogodowych wyrażających się w krótkotrwałych nawalnych opadach atmosferycznych oraz długich okresach bezopadowych.

Warto zaznaczyć, że aspekty związane z adaptacją do zmian klimatycznych należy brać pod uwagę nie tylko na szczeblu strategicznym; przede wszystkim należy nadać im dużą wagę przy projektowaniu konkretnych działań inwestycyjnych. Chodzi tu m.in. o konieczność ochrony i zwiększania retencji naturalnej (która jest ograniczana np. w wyniku nowej zabudowy związanej z zasklepieniem powierzchni terenu) oraz praktyczne zastosowanie działań infrastrukturalnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni (stawy retencyjne, powierzchnie biologicznie czynne, skrzynki rozsączające, ukształtowanie terenu w sposób spowalniający odpływ wód opadowych, itd.). Przede wszystkim należy zapewnić ochronę istniejących elementów środowiska sprzyjających zachowaniu naturalnej retencji wodnej w środowisku. Ponadto, możliwe jest zastosowanie specjalnych rozwiązań technicznych i nietechnicznych ograniczających nadmierny i sztucznie przyspieszony odpływ wód opadowych. Możliwe są jednak także inne działania, np. o charakterze edukacyjno – finansowym; przykładem takiej inicjatywy jest uchwała Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 03.09.2015 r. dotycząca ulg w podatku od nieruchomości dla podmiotów tworzących na budynkach zielony dach lub ogród wertykalny, a także zarządzenie nr 1158/19 Prezydenta Wrocławia z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie gospodarowania wodami opadowymi we Wrocławiu, wskazujące na działania systemowe i organizacyjne skłaniające do prośrodowiskowego i przeciwpowodziowego zagospodarowania wód opadowych i roztopowych.

W kontekście zmian klimatycznych warto też podkreślić ustalenia dokumentów strategicznych, które mówią o konieczności tworzenia warunków technicznych i ekonomicznych powodujących zmianę nośników energii na mniej uciążliwe dla środowiska. W MPZP wskazano na możliwość zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną z urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

VII.4. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze

Omawiając oddziaływanie MPZP na środowisko przyrodnicze należy podkreślić, że projektu tego dokumentu i wykonanej dla niego prognozy OOŚ nie można analizować w oderwaniu od obowiązujących przepisów o ochronie przyrody. Należy też uwzględnić wynikające z przepisów przypisanie poszczególnych kompetencji do różnych organów administracji; w przypadku ochrony przyrody, kompetencje te przypisane są m.in. regionalnym dyrektorom ochrony środowiska, starostom, dyrektorom regionalnych dyrekcji lasów państwowych, radom miast i gmin oraz wójtom, burmistrzom i prezydentom.

Realizacja nowej zabudowy wyznaczonej w projekcie MPZP (na terenach, które jeszcze nie są zabudowane) będzie w nieznacznym stopniu bezpośrednio oddziaływała na zwierzęta i rośliny. W miejscu powstawania nowych obiektów na terenach dotychczas niezabudowanych nastąpi lokalne, bezpośrednio, długoterminowe i stałe zubożenie lub zlikwidowanie istniejącej roślinności, zmniejszeniu ulegnie powierzchnia biologicznie czynna. Pewną okolicznością łagodzącą jest fakt, że żaden z terenów wskazanych pod zabudowę nie stanowi cennych przyrodniczo siedlisk, zarówno pod względem florystycznym jak i faunistycznym. Trzeba

podkreślić, że MPZP nie przewiduje nowej zabudowy na tych terenach, które mają największe znaczenie dla zachowania istniejących walorów przyrodniczych. Nowa zabudowa jest de facto dopuszczona na terenach już częściowo przekształconych antropogenicznie, w sąsiedztwie istniejącej zabudowy – poza terenami sąsiadującymi z rzeką, zbiornikami wodnymi i innymi cechami atrakcyjnymi dla roślin i zwierząt.

W związku z realizacją ustaleń MPZP może dojść do usunięcia drzew i krzewów na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.

Mając na uwadze powyższe należy przyjąć najmniej korzystny scenariusz zakładający możliwość usunięcia wszystkich drzew i krzewów w obszarze przewidzianym pod zabudowę. Oddziaływanie to będzie częściowo minimalizowane poprzez zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych. Możliwość racjonalnego prognozowania tego typu aspektów nastąpi dopiero na etapie ustalania środowiskowych warunków realizacji przedsięwzięć w ramach postępowań administracyjnych.

Oceniany projekt MPZP przyczyni się do nieznacznego ubytku terenów nadających się potencjalnie do ewentualnego wykorzystania przez dziko występujące zwierzęta. Z drugiej strony należy pamiętać, że teren przeznaczony (w projekcie MPZP) pod zabudowę nie posiada cennych walorów przyrodniczych i warunków sprzyjających występowaniu chronionych gatunków zwierząt. Z punktu widzenia ochrony przyrody przewidywane przekształcenie powierzchni terenu należy uznać za nieistotne w skali miasta. W perspektywie lokalnej znaczenie ma nieznaczne (w stosunku do stanu istniejącego) uszczuplenie terenu pełniącego funkcje ekosystemowe (np. łagodzenie zjawiska miejskiej wyspy ciepła, podtrzymywanie funkcji retencyjnych, kształtowanie mikroklimatu). Niemniej w świetle aktualnego stanu prawnego (mpzp) i planistycznego (studium) – jedyną możliwością minimalizowania tego typu oddziaływań jest zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej (oraz rozwiązań związanych z retencjonowaniem wód opadowych). Ten fakt w powiązaniu z tym, że znaczna część terenu MPZP będzie wyłączona z zabudowy - wpisuje się w kształtowanie miejskiego systemu przyrodniczego (świadczącego usługi ekosystemowe: wsparcie kształtowania korzystnego mikroklimatu, oczyszczanie powietrza, funkcja krajobrazowa, funkcja retencyjna, izolacyjna i in.). W projekcie MPZP wprowadzono zapisy sprzyjające ochronie zieleni oraz wdrożeniu lub utrzymaniu wysokiego stopnia udziału powierzchni biologicznie czynnych.

W projekcie MPZP nie zawarto zapisów kolidujących z prawnie określonymi wymaganiami ochrony przyrody. Oceniany dokument nie oddziałuje na obszary ochrony przyrody w jakikolwiek sposób, nie wpływa też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Można zatem uznać, że proponowane zapisy MPZP wpisują się w miejskie, regionalne i ogólnopolskie dokumenty określające zasady polityki ochrony środowiska.

VII.5. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi

Ustalenia ocenianego MPZP zapewniają wysoki poziom dbałości o jakość życia mieszkańców. Wyraża się to w zapisach regulujących sposób zagospodarowania przestrzeni dotychczas zamieszkałych (oraz na przeznaczonych do zamieszkania) terenach, a także w zapisach nawiązujących do ochrony środowiska gruntowo - wodnego (zapisy dot. kanalizacji, zapisy dot. zagospodarowania wód opadowych i roztopowych), adaptacji do zmian klimatycznych z uwzględnieniem ryzyka wystąpienia suszy i powodzi (m.in. ochrona naturalnej retencji), walorów krajobrazowych (ochrona zieleni, estetyka krajobrazu, odpowiedni udział terenów biologicznie czynnych, pasy zieleni izolacyjnej), walorów mikroklimatycznych (wysoki poziom udziału powierzchni biologicznie czynnych na terenach zabudowy mieszkaniowej, zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, odstąpienie od możliwości rozsądzania ścieków w gruncie) oraz w zapisach mających związek z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do atmosfery (poprzez zapisy mówiące o wzroście udziału energii cieplnej i elektrycznej ze źródeł odnawialnych). Wprowadzenie zapisów mających na celu uporządkowanie i estetyzację przestrzeni powinno być korzystnie odbierane przez mieszkańców. Istotne jest również wprowadzenie przepisu o zakazie lokalizacji zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Oczywistym jest, że ustalenia MPZP (podobnie jak i wszelkie inne przepisy) nie są w stanie zagwarantować, że oddziaływania antropogeniczne nie będą uciążliwe dla mieszkańców. Ostatecznie kluczowym aspektem pozostaje przestrzeganie obowiązujących przepisów, w tym także ustaleń wynikających z MPZP – i tutaj duże znaczenie ma sposób przeprowadzania kontroli spełniania przepisów o ochronie środowiska przez odpowiednie organy administracji publicznej. Naprzeciw ewentualnym problemom związanym ze uciążliwościami wychodzą m.in. ustalenia kodeksu cywilnego, które ogólnie mówią o działaniach „zakłócających korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę”.

Należy mieć również na uwadze fakt istnienia uprawnień mieszkańców w kwestii ochrony swojego interesu prawnego, które nie kończą się na etapie postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji zezwalających na realizację przedsięwzięcia. Oprócz możliwości przeprowadzenia kontroli przez odpowiednie organy administracji publicznej (np. wojewódzki inspektorat ochrony środowiska) równie duże znaczenie mają uprawnienia wynikające z kodeksu cywilnego. Warto zwrócić uwagę na fakt, że według art. 144 kodeksu cywilnego, „właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych”. Chodzi tu o aktywne zachowanie lub działanie, które jest podejmowane w ramach wykonywania przysługującego sąsiadowi prawa, równocześnie oddziałujące na sferę cudzego (sąsiedniego) prawa własności. Ustawodawca zakazuje działań (oddziaływanie), których skutkiem jest zakłócanie cudzego prawa. Oddziaływania objęte normą art. 144 kodeksu cywilnego bywają definiowane jako „immisje pośrednie”, tj. uboczny, choć kłopotliwy dla sąsiadów, skutek działania właściciela. Nie stanowią one zamierzonego oddziaływania na

nieruchomości sąsiednie. Oddziaływanie takie jak hałas, drgania, wstrząsy, emisje gazów i pyłów są immisjami pośrednimi.

Jeżeli jednak na etapie funkcjonowania inwestycji okaże się, że użytkowanie omawianego przedsięwzięcia wykracza ponad przeciętną miarę i powoduje istotne negatywne oddziaływania na sąsiednich nieruchomościach, mieszkańcom będą przysługiwały prawa wzywające inwestora do zaprzestania zakłócania ponad przeciętną miarę. Uprawnienia to dotyczy także sytuacji, w której dla danej inwestycji wydano decyzje zezwalające na jej powstanie w ramach których badano m.in. wpływ na środowisko (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 191/08).

VII.6. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja ustaleń wynikających z projektu MPZP może doprowadzić do zabudowania nowych terenów (tak samo jak i realizacja ustaleń wynikających z obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), co spowoduje w pierwszej kolejności pogorszenie warunków glebowych w miejscu realizacji inwestycji. Pewną okolicznością łagodzącą jest fakt, że na analizowanym terenie nie występują cenne gleby.

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować znaczących niekorzystnych oddziaływań na powierzchnię ziemi, ponieważ MPZP wprowadza ustalenia zapewniające dbałość o ochronę tego komponentu środowiska. Wyraża się on poprzez zapisy sprzyjające należytej gospodarce ściekowej oraz ustalenia potencjalnie sprzyjające retencji wód opadowych i roztopowych (co ma na celu m.in. zminimalizowanie oddziaływania polegającego na pogorszeniu uwarunkowań retencji glebowej za sprawą przewidywanych do zabudowy terenów) oraz zachowaniu wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

VII.7. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury

Analizowany projekt MPZP uwzględnia zasady ochrony krajobrazu i dóbr kultury. W planie określono zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu. Ustalenia te mogą generować wyłącznie pozytywne oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury. Ich należyte uwzględnienie na etapie praktycznego stosowania MPZP będzie gwarantowało należyty stopień ochrony walorów krajobrazowych i aspektów związanych z ochroną zabytków i dóbr kultury. Zaletą ustaleń MPZP jest pozostawienie terenów najbardziej cennych (w granicach opracowania) pod względem przyrodniczym jako obszarów wyłączonych z zabudowy – jest ona przewidywana jedynie na terenach już teraz znajdujących się w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, w oddaleniu od koryta rzeki i wartościowych struktur przyrodniczych.

Według danych geoprzestrzennych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, w analizowanym obszarze nie ma stanowisk archeologicznych i zabytków. Należy uwzględnić ryzyko, że w toku realizacji poszczególnych inwestycji dojdzie do odkrycia zabytków lub dóbr kultury. W takich

przypadkach zastosowanie znajdują standardowe procedury uregulowane przepisami o ochronie zabytków.

Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że oceniany projekt MPZP dopuszcza zaopatrzenie w ciepło i energię elektryczną realizację z urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł, o mocy nie przekraczającej 100kW. Chodzi tu głównie o małe instalacje prosumenckie. Można wśród nich wyróżnić takie, których rozwój w żaden sposób nie wpłynie na krajobraz (np. instalowane wewnątrz budynków gruntowe pompy ciepła i instalacje wykorzystujące biomasę) oraz takie, które są widoczne na zewnątrz i ich rozwój będzie się wiązał z pewnym wpływem na krajobraz (panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne). W tej drugiej grupie znajdują się urządzenia, które łatwo się integrują z architekturą, dzięki czemu ich wpływ na ład przestrzenny jest minimalny lub zerowy. Przykładowo, w technologii fotowoltaiki zintegrowanej z budownictwem (tzw. BIPV) moduły fotowoltaiczne zastępują tradycyjne materiały budowlane i powstające w ten sposób dachy lub fasady budynku nie wyróżniają się od otoczenia – są częścią bryły budynku. Jedynym wyróżniającym z otoczenia elementem może być inna kolorystyka ogniw fotowoltaicznych w przypadku, gdy np. inwestor zdecyduje się na typowy dla ogniw kolor granatowy, jednak są już możliwe rozwiązania, w których kolor ogniw nie odbiega od typowych kolorów dachów czy elewacji – w tym ostatnim przypadku moduły mogą być wbudowane w okna lub szklane fasady i pozostać praktycznie niewidoczne. Przykładem innego zastosowania technologii fotowoltaicznych typu BIPV jest wbudowywanie modułów w zadania parkingów (co wiązałoby się z korzystnym dla pojazdów zacienieniem i będzie wpływać pozytywnie na mikroklimat danego miejsca). Wpływ pozostałych technologii słonecznych na krajobraz, takich jak fotowoltaika niezintegrowana z budownictwem i kolektory słoneczne, zależy od położenia tych systemów względem budynku - moduły położone na dachu skośnym pod tym samym kątem co dach, mniej wyróżniają się od otoczenia niż moduły budowane na dachach płaskich, ustawione na wspornikach pod kątem. Z kolei instalacje fotowoltaiczne budowane na gruncie mogą mieć większy wpływ na ład przestrzenny. Będzie on zależny od powierzchni modułów, a także od tego czy elektrownia jest nieruchoma, czy też jest zainstalowana na trackerze nadążnym – w tym drugim przypadku wpływ na ład przestrzenny będzie większy.

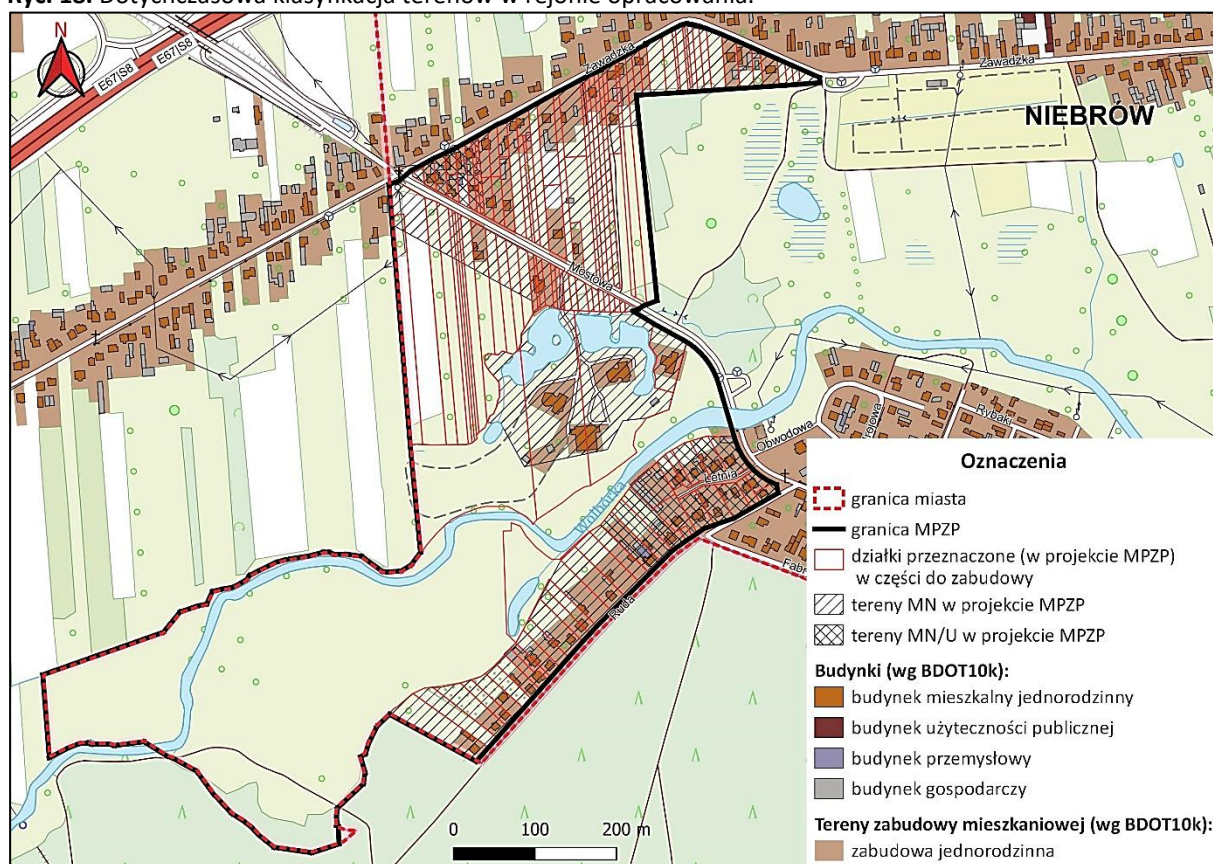
VII.8. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny

Wdrożenie ustaleń wynikających z projektu MPZP będzie skutkowało m.in. nieznacznym ubytkiem terenów dotychczas niezagospodarowanych, w ich miejsce zostanie wprowadzona zabudowa mieszkaniowa i towarzysząca jej infrastruktura. Zmiana ta będzie powodowała zwiększenie oddziaływań w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz emisji hałasu. Będą to oddziaływania bezpośrednie powodowane przez ruch pojazdów samochodowych mieszkańców, ale również oddziaływania wtórne wynikające ze zwiększenia ruchu tych pojazdów po już wcześniej istniejących drogach. Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu analizowanego MPZP nie ma możliwości

racjonalnego i miarodajnego prognozowania natężenia ruchu samochodowego, bowiem jest ono zależne od wielu czynników – np. od takich aspektów jak: zamożność mieszkańców (możliwość zakupu pojazdów), uwarunkowania gospodarcze (ceny paliw) i dostępność komunikacji publicznej. Trzeba też dodać, że główny strumień ruchu pojazdów będzie prowadzony – podobnie jak dotychczas – głównymi drogami. Intensywność i struktura tego transportu jest zjawiskiem całkowicie niezależnym od ustaleń projektu MPZP ocenianego w niniejszej prognozie. Bez względu na to, czy projekt MPZP będzie przyjęty czy też nie – intensywność ruchu samochodowego może wzrastać wskutek procesów niezależnych od procesu planistycznego MPZP.

Na poniższej ryc. nr 18 przedstawiono tereny MN i MN/U, które według projektu MPZP będą podlegały ochronie akustycznej. Uwzględniono tu również dane o terenach zabudowy mieszkaniowej i o budynkach mieszkalnych – w oparciu o dane Bazy Danych Obiektów Topograficznych w skali 1:10 000. Udostępniane w ramach Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego dane BDOT10k zawierają w swojej strukturze informację o tym, że są one aktualne na 2021 r. Na rycinie zaznaczono również przebieg granic działek, które są obecnie częściowo zabudowane lub co najmniej w części będą przeznaczone (w MPZP) do zabudowy.

Ryc. 18. Dotychczasowa klasyfikacja terenów w rejonie opracowania.

Analiza ryciny pozwala na postawienie wniosku, że zasięg stref ochrony akustycznej został ustalony prawidłowo i racjonalnie, a także w sposób gwarantujący należyty poziom ochrony mieszkańców przed uciążliwościami akustycznymi.

Wobec powyższego należy podkreślić, że oceniany projekt MPZP zawiera zapisy sprzyjające odpowiedniej ochronie akustycznej terenów zamieszkałych przez ludzi. Przeprowadzone w MPZP odpowiednie zakwalifikowanie terenów zabudowy mieszkaniowej w powiązaniu z przepisami o ochronie akustycznej zapewni mieszkańcom należyty poziom jakości życia. W przypadku gdy dojdzie do naruszenia przepisów o ochronie akustycznej, obowiązujące przepisy przewidują szereg narzędzi, których należyte zastosowanie doprowadzi do zapewnienia odpowiednich warunków ww. ochrony dla mieszkańców.

Warto podkreślić, że odpowiednią ochronę akustyczną powinny zapewnić przede wszystkim przepisy o ochronie przed hałasem (i ich stosowanie), które dają szeroki katalog narzędzi możliwych do zastosowaniu w celu zapewnienia odpowiednich warunków akustycznych w zabudowie mieszkaniowej. Ponadto, należy pamiętać o obowiązywaniu przepisów mówiących o konieczności zachowania (za wyjątkiem wyłączeń wskazanych w ustawie) standardów jakości środowiska poza granicami terenu, do której podmiot emitujący hałas posiada tytuł prawny oraz nakaz stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych zapewniających zachowanie standardów jakości środowiska.

Dla ochrony powietrza i ochrony przed hałasem pozytywne znaczenie mają takie zapisy MPZP, jak w szczególności zachowanie racjonalnie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych.

Na tej podstawie można postawić wniosek, że przeprowadzone w MPZP odpowiednie zakwalifikowanie terenów mieszkaniowych w powiązaniu z przepisami o ochronie akustycznej zapewni mieszkańcom należyty poziom jakości życia.

VII.9. Oddziaływanie transgraniczne

Oceniany projekt MPZP nie będzie generował oddziaływania wykraczającego poza granice Polski, w związku z czym nie ma potrzeby przeprowadzania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

VIII. WPŁYW NA ŚRODOWISKO W PRZYPADKU ODSTĄPIENIA OD REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest bardzo istotnym aktem prawa miejscowego, który stanowi praktyczny

sposób realizacji gminnej polityki zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska, gospodarki wodnej, adaptacji do zmian klimatycznych i przeciwdziałania tym zmianom. Duży potencjał prawny MPZP sprawia, że można w nim zawrzeć wiele zapisów mających na celu utrzymanie lub wprowadzenie wysokich standardów ochrony środowiska, włączając w to zasady ochrony krajobrazu i zapewnienie warunków do praktycznego wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju.

Przyjęcie MPZP może stanowić jeden z ważnych kroków w kierunku wdrażania regionalnej i krajowej polityki ochrony środowiska, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu. Najbardziej istotnym elementem pozostanie jednak praktyczna realizacja ustaleń MPZP, a zatem pozytywna ocena analizowanego dokumentu jest w zasadzie uwarunkowana założeniem, że na etapie indywidualnego planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zachowany wysoki poziom ochrony środowiska uwzględniający zasady wynikające z MPZP.

Oceniany projekt MPZP zawiera ustalenia o charakterze sprzyjającym niektórym aspektom ochrony środowiska. Jego stosowanie będzie się odbywało równoległe z wdrażaniem przepisów określających warunki korzystania ze środowiska oraz innych przepisów i dokumentów strategicznych wspierających zachowanie należytego poziomu jego ochrony.

W przypadku odstąpienia od przyjęcia ocenianego dokumentu, na analizowanym terenie nie będzie żadnego obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, co uniemożliwi harmonijne i zrównoważone zarządzanie przestrzenią, nie będzie też solidnego narzędzia prawnego do egzekwowania tych zagadnień ochrony środowiska, które są możliwe do ujęcia dzięki MPZP. Odstąpienie od przyjęcia MPZP byłoby zatem zaprzepaszczeniem szansy na opracowanie dobrego i praktycznego narzędzia do odpowiedniego zarządzania zagospodarowaniem przestrzennym i wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, rekomenduje się przyjęcie ocenianego MPZP oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania ocenianego dokumentu.

IX. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Jak już wcześniej wspomniano, na analizowanym terenie obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2009 r. (z którym nowy MPZP musi być zgodny).

Istnieje możliwość opracowania takiego wariantu MPZP, który wprowadzałby ustalenia o mniejszym niż proponowany udziale powierzchni biologicznie czynnej. Ponadto, możliwe byłoby zagospodarowywanie ścieków bytowych w tzw. przydomowych oczyszczalniach ścieków, a także uniemożliwienie retencjonowania wód opadowych, a także – być może jest to najważniejszy aspekt – zwiększenie udziału terenów przewidywanych pod zabudowę w północno-zachodniej części opracowania.

W oczywisty sposób takie rozwiązania byłyby o wiele mniej korzystne dla środowiska. Warto podkreślić, iż najgorszym wariantem byłby wariant polegający na odstępieniu od opracowania i stosowania analizowanego MPZP.

Trzeba też zauważyć, że oceniany projekt MPZP w swojej treści zawiera wskazania co do możliwego rozpatrywania wariantów alternatywnych. Wyrazem tego jest np. pozostawienie do wyboru różnych sposobów kształtowania zieleni czy sposobu zaopatrzenia w energię cieplną oraz wprowadzenia proporcji terenów zabudowanych i biologicznie czynnych.

Należy dodać, że możliwości analityczne analizy wariantów alternatywnych są determinowane charakterem i stopniem szczegółowości dokumentu poddawanego ocenie. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że potencjalne środowiskowe skutki realizacji planów i programów są uwzględnione podczas przygotowania tych dokumentów, przed ich przyjęciem oraz na etapie ich realizacji.

X. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z przedstawionymi wcześniej tezami, realizacja celów strategicznych ocenianego MPZP może skutkować zwiększeniem poziomu ochrony środowiska w odniesieniu do obecnego stanu formalno-prawnego związanego z obowiązującymi ustaleniami MPZP i studium. **Warto podkreślić, że korzystny charakter ocenianego dokumentu przyniesie oczekiwane rezultaty jedynie wtedy, gdy jego ustalenia będą prawidłowo stosowane w rzeczywistości.**

Wobec powyższego, rekomenduje się uwzględnienie następujących propozycji dotyczących wdrażania ustaleń MPZP:

1. Na etapie wdrażania ustaleń MPZP i rozpatrywania zgodności projektów budowlanych z zasadami MPZP, należy nadać wysoki priorytet kwestii wprowadzenia zieleni w formie niskiej i wysokiej, uwzględniającej zmienność sezonową, odporność na warunki miejskie, uwarunkowania infrastrukturalne i przestrzenne oraz funkcjonalne (zieleń ozdobna / zieleń izolacyjna / zieleń funkcjonalna).
2. Zasadnym jest zapewnienie w projektach budowlanych rozwiązań z zakresu retencjonowania wód opadowych i roztopowych (z uwzględnieniem konieczności ich oczyszczenia przed wprowadzeniem do środowiska, o ile będzie to uzasadnione).
3. Na etapie postępowań, w ramach których prowadzona jest ocena oddziaływania na środowisko, należy uwzględnić zalecenia dotyczące raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, które są zapisane w rozdziale XI niniejszej prognozy.
4. Na etapie postępowań administracyjnych związanych z wydaniem pozwoleń na budowę i innych decyzji administracyjnych zezwalających na realizację i funkcjonowanie przedsięwzięć, należy nadać wysoki priorytet kwestiom dotyczącym badania zgodności projektów przedsięwzięć z MPZP. Analogiczna rekomendacja dotyczy rozpatrywania zgłoszeń budowlanych (dokonywanych w trybie ustawy Prawo budowlane) oraz zgłoszeń instalacji (dokonywanych w trybie ustawy Prawo ochrony środowiska).
5. Na etapie przeglądu aktualności studium i planu miejscowego, który będzie prowadzony w trybie art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, należy uwzględnić ewentualne zgłoszenia dot. konfliktów środowiskowych, aktualne dane dot. ryzyka występowania suszy i powodzi, wytyczne dotyczące adaptacji do zmian klimatu oraz doświadczenia będące wynikiem obserwacji praktycznego stosowania ustaleń MPZP.

Konsekwencją zastosowania powyższych rekomendacji będzie zapewnienie wysokiego poziomu dbałości o ochronę środowiska oraz adaptacji do zmian klimatycznych, a także uczynienie MPZP dokumentem bardziej operacyjnym i bardziej adekwatnym do wyzwań związanych z systemem zarządzania środowiskowego. Nie przewiduje się żadnych negatywnych konsekwencji w związku z wdrożeniem powyższych zaleceń.

XI. INFORMACJE ISTOTNE DLA RAPORTÓW O ODDZIAŁYWANIU PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO

Mając na uwadze treść art. 66 ust. 7 UOOŚ, wedle której „raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać informacje o środowisku wynikające ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, istotne z punktu widzenia danego przedsięwzięcia”, poniżej zawarto katalog rekomendacji mających znaczenie dla przyszłych postępowań administracyjnych, w ramach których będzie przeprowadzana ocena oddziaływania na środowisko:

1. W raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (dalej: ROŚ) należy przeprowadzić szczegółową analizę zgodności ocenianego przedsięwzięcia z ustaleniami MPZP, w tym m.in. pod kątem:
 - 1) sposobu zagospodarowania ścieków oraz wód opadowych i roztopowych,
 - 2) sposobu kształtowania i zagospodarowania zieleni (w tym – izolacyjnej),
 - 3) zapewnieniu udziału energii (cieplnej i elektrycznej) ze źródeł odnawialnych,
 - 4) konieczności ograniczenia wszelkich negatywnych oddziaływań do granic terenu, do którego inwestor (lub właściciel) dysponuje tytułem prawnym.
2. ROŚ powinien przedstawiać waloryzację przyrodniczą wskazującą na walory przyrodnicze i usługi ekosystemowe.
3. W ROŚ należy również przeanalizować zgodność ocenianego przedsięwzięcia z ustaleniami programu ochrony środowiska, programu ochrony powietrza oraz innymi gminnymi dokumentami określającymi politykę ochrony środowiska.
4. W ROŚ należy uwzględnić aktualne (na dzień opracowania ostatecznej wersji raportu) granice zasięgów obszarów zagrożonych wystąpieniem powodzi. Niezbędne jest ujęcie w ROŚ zagadnień z zakresu adaptacji do zmian klimatu, z uwzględnieniem ryzyka wystąpienia suszy i powodzi.
5. Prowadzone w ROŚ analizy wariantów alternatywnych powinny uwzględniać zróżnicowane tryby funkcjonowania, różnorodne sposoby kształtowania zieleni, sposoby zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, zróżnicowane sposoby zapewnienia odpowiedniego udziału energii (cieplnej i elektrycznej) ze źródeł odnawialnych.
6. Analiza oddziaływania obiektów kubaturowych na krajobraz powinna uwzględniać wizualizację planowanego przedsięwzięcia na tle aktualnego sposobu zagospodarowania terenu, a także powinna uwzględniać perspektywę mieszkańców mogących odczuwać oddziaływanie wizualne.

XII. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU

Według art. 10 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, jednym z celów monitorowania wpływu planu lub programu na środowisko jest identyfikacja „nieprzewidzianego niepożądanego wpływu”, co ma zapewnić możliwość „podjęcia odpowiedniego działania naprawczego”.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące dyrektywy 2001/42/WE wskazują, że dane zbierane na mocy innego prawodawstwa UE mogą zostać wykorzystane w monitoringu związanym ze strategiczną OOS, o ile są one istotne dla danego planu lub programu oraz jego oddziaływania na środowisko.

Art. 10 dyrektywy 2001/42/WE niekoniecznie wymaga bezpośredniego monitorowania znaczącego wpływu na środowisko. Dyrektywa zezwala także na monitorowanie pośrednie, na przykład poprzez czynniki nacisku lub środki łagodzące. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące ww. dyrektywy wskazują w pkt 8.5, że „jeśli monitoring może być w zadowalający sposób zintegrowany z regularnym cyklem planowania, to nie ma konieczności podejmowania oddzielnych kroków proceduralnych dotyczących jego wykonywania. Monitoring może być na przykład zbieżny z regularną korektą planu lub programu, w zależności od tego, jakie oddziaływanie jest monitorowane, oraz od długości odstępów między korektami”. W sposób oczywisty ma to przełożenie na cyklicznie opracowywane dokumenty, w tym np. okresowe przeglądy aktualności studium lub planu miejscowego.

Aspektem mającym wpływ na możliwość analizy środowiskowych skutków wdrażania ocenianego projektu MPZP jest ustalenie wynikające z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przepis ten mówi, że:

- 1) w celu oceny aktualności studium i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych,
- 2) wójt, burmistrz albo prezydent miasta przekazuje radzie gminy wyniki ww. analiz co najmniej raz w czasie kadencji rady;
- 3) rada gminy podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne, w całości lub w części, podejmuje działania związane z przystąpieniem do zmiany tych dokumentów planistycznych.

W ramach wskazanej wyżej „oceny aktualności” możliwe jest ujęcie aspektów środowiskowych poprzez dokonanie analizy wpływu obowiązujących ustaleń MPZP na środowisko oraz sformułowanie rekomendacji odnoszących się do konieczności lub możliwości korekty lub udoskonalenia planu miejscowego.

Należy wziąć pod uwagę, że według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska gmina powinna posiadać opracowany program ochrony środowiska, z realizacji którego powinien być cyklicznie sporządzany raport. Tomaszów Mazowiecki posiada

uchwalony ww. Program i prowadzony jest system monitorowania jego ustaleń. Program ochrony środowiska przedstawia propozycje systemu monitorowania w zakresie ochrony i stanu środowiska naturalnego. Zarówno MPZP, jak i ww. Program będą wdrażane równocześnie, a ich wzajemne ustalenia powinny być z sobą kompatybilne i powinny wzajemnie na siebie oddziaływać wzmacniająco.

Wobec powyższego, monitorowanie wdrażania Programu będzie wystarczającym narzędziem pokazującym, czy i ew. jak reaguje środowisko na skutki realizacji dokumentów strategicznych (w tym – ocenianego projektu MPZP). W przypadku stwierdzenia, że skuteczność Programu ochrony środowiska jest nieodpowiednia, może nastąpić konieczność zaostreżenia zapisów dokumentów strategicznych pod kątem większego uwzględnienia wymagań ochrony środowiska (np. poprzez nadanie im wyjątkowego priorytetu).

Mając na uwadze powyższe, formułuje się następujące rekomendacje w zakresie monitorowania wpływu skutków wdrażania ustaleń MPZP na środowisko naturalne:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w trakcie kadencji prezydenta należy przeprowadzić ocenę aktualności studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz MPZP. W ramach oceny aktualności należy uwzględnić aktualne prognozowane zasięgi terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, aktualny stan prawny oraz ustalenia wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa) oraz podejmować adekwatne do nowych uwarunkowań działania dostosowawcze.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, co 2 lata należy sporządzić i przedłożyć Radzie Miejskiej raport z wykonania programu ochrony środowiska.
3. Należy prowadzić pozostałe działania i ewidencje wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, takich jak w szczególności:
 - 1) przyjmowanie oraz weryfikowanie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia emisyjnego,
 - 2) wydawanie decyzji nakazujących usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,
 - 3) nakładanie obowiązku wykonania czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko,
 - 4) ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
 - 5) wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
 - 6) występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić,

4. Należy aktywnie podejmować działania interwencyjne (zgodnie z ustawowymi kompetencjami) w sytuacji stwierdzenia naruszenia przepisów o ochronie środowiska, gospodarce wodnej i gospodarce odpadami. W tym celu należy nadać wysoki priorytet działaniom prowadzonym przez stosowne komórki Urzędu Miejskiego oraz monitorować sygnały od mieszkańców, w których zgłaszane są nieprawidłowości i niepokoje związane ze stanem środowiska oraz zagrożeniem zdrowia i życia.

XIII. WNIOSKI

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem powstałym dla potrzeb strategicznej OOS. W konsekwencji, charakter przeprowadzonych analiz jest adekwatny do typu ocenianego dokumentu i nie pozwala na precyzyjną ocenę konkretnych oddziaływań środowiskowych. Tym samym, za właściwe uznano skupienie się przede wszystkim na poszukiwaniu odpowiedzi na temat tego, czy dokument będący przedmiotem oceny jest zgodny z celem, któremu ma służyć, oraz czy jest adekwatny do problemów ochrony środowiska oraz celów środowiskowych wynikających z przepisów i dokumentów strategicznych.

Przeprowadzona w niniejszej prognozie analiza pozwoliła na postawienie następujących wniosków:

1. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego dokumentu oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania jego ustaleń.
2. Treść projektu MPZP może być uznana za adekwatną do problemów ochrony środowiska (z uwzględnieniem ram prawnych wynikających z obowiązujących przepisów), bowiem uwzględnia kluczowe aspekty środowiskowe; dokument czyni zadość gminnej i regionalnej polityce ochrony środowiska i może sprzyjać osiągnięciu celów środowiskowych (w tym - celów wynikających z obowiązującego w mieście programu ochrony środowiska oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego). Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska.
3. Przyjęcie MPZP zapewni odpowiedni poziom ochrony środowiska na analizowanym terenie.
4. Rekomenduje się nadanie dużego znaczenia sposobowi wdrażania ustaleń MPZP.

XIV. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bar M., Jendrośka J., Okrański K., „Powiązania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) z Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE)”, Wrocław, 2013.
2. Bródka S. (red.), „Praktyczne aspekty ocen środowiska przyrodniczego”, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
3. Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2013.
4. Dane Inspekcji Ochrony Środowiska opracowane w ramach i dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska.
5. Kistowski M., „Wybrane aspekty metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze”, [w:] „Człowiek i Środowisko” 26(3-4)/2002.
6. Kistowski M. i Korwel-Lejkowska B. (red.), „Waloryzacja środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym”, Problemy Ekologii Krajobrazu, vol. 19, 2007.
7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017.
8. Gołębniak K., Pabijan J., Zaczekiewicz W., Opracowanie ekofizjograficzne Miasta Tomaszów Mazowiecki, Warszawa 2009.
9. Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, Komisja Europejska, 2013.
10. Integrating Ecosystem Services in Strategic Environmental Assessment: A guide for practitioners, United Nations Environment Programme, 2014.
11. Majewski W., Walczykiwicz T. (red.), „Zrównoważone gospodarowanie wodami oraz infrastrukturą hydrotechniczną w świetle prognozowanych zmian klimatycznych”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, 2012.
12. Mapy hydrograficzne, sozologiczne, geośrodowiskowe i inne (w tym: geoportale oraz dane udostępnione za pośrednictwem serwisów WMS) oraz komentarze do map hydrograficznych, geośrodowiskowych i sozologicznych.
13. Ocena wpływu zmian klimatu na różnorodność biologiczną oraz wynikające z niej wytyczne dla działań administracji ochrony przyrody do roku 2030, Fundeko, 2012.
14. Okrański K., Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru położonego w rejonie ulicy Zawadzkiej i Milenijnej w Tomaszowie Mazowieckim, Świdnica 2019.
15. Opracowanie analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu wszystkich kategorii wód dla potrzeb opracowania aktualizacji programów działań i planów gospodarowania wodami, IMGW-PIB, 2013.
16. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, 2016.
17. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym, 2016.
18. Pyszny K., Przybyła Cz., „Systemy informacji przestrzennej w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko”, 2016.

19. Pyszny K., „Możliwości wykorzystania narzędzi GIS w opracowaniach ekofizjograficznych i strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko”, w: „Problemy planistyczne - Jesień 2016”, Poznań 2016.
20. Solon J., Borzyszkowski J. et.al., *“Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data”* w: *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2, 2018
21. Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Komisja Europejska, 2003.
22. Witczak S. (red.) i in., „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie. Plansa 1: Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu”, Ministerstwo Środowiska, 2011 r.
23. Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepienia gleby, Komisja Europejska, 2012 r.
24. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, Rada Ministrów, 2002 r.

XV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (dalej: MPZP) terenu położonego w rejonie ulicy Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim. Prognoza została opracowana dla potrzeb przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Została w niej przedstawiona analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń MPZP.

Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

MPZP jest aktem prawa miejscowego, który określa przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Akt ten powinien być zgodny ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. MPZP będzie przyjęty w drodze uchwały rady gminy, która poprzedzona zostanie przeprowadzeniem konsultacji społecznych oraz pozyskaniem stanowisk wielu podmiotów, w tym m.in. organów ochrony środowiska i zdrowia publicznego.

Teren objęty projektem MPZP jest położony w północno-zachodniej części miasta.

Spośród najważniejszych ustaleń ocenianego MPZP należy wymienić:

1. W MPZP wyznaczono tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową. Obejmują one głównie tereny już zabudowane oraz, w niewielkim stopniu, tereny w ich sąsiedztwie. Nie przewidziano wprowadzenia zabudowy przemysłowej. Wykluczono możliwość powstania składowisk odpadów.
2. W MPZP ustalono zakaz lokalizacji składowisk odpadów oraz zakaz realizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m².
3. W MPZP zapisano szczegółowe ustalenia dla poszczególnych jednostek planistycznych, określając ich przeznaczenie, ustalając rodzaj zabudowy, a także parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu (w tym: minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej).
4. W MPZP wykluczono możliwość zabudowy na terenach szczególnego zagrożenia powodzią.
5. W MPZP wskazano na realizację wielu działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności: retencjonowanie wód opadowych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym

W Prognozie dokonano analizy wielu dokumentów strategicznych, w których ustanowione są cele polityki w zakresie ochrony środowiska. Dokumenty te zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska. Najważniejsze wynikające z nich cele strategiczne w zakresie ochrony środowiska są następujące:

1. Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
2. Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
3. Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
4. Przeciwdziałanie degradacji gleb.
5. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, nie stanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
6. Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym – adaptacja do zmian klimatycznych.
7. Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
8. Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi.
9. Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
10. Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
11. Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadkowej.

Analiza zgodności ocenianego dokumentu z polityką ochrony środowiska

Analizowany projekt MPZP uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią MPZP.

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Kluczowe uwarunkowania środowiskowe, ważne z punktu widzenia oceny MPZP, są następujące:

1. Krajobraz w analizowanym obszarze jest częściowo przeobrażony antropogenicznie. przez drogi publiczne oraz zabudowę mieszkaniową.
2. Obszar objęty analizą jest dobrze skomunikowany z otoczeniem za sprawą dobrze rozwiniętej sieci dróg. Istnieje tu wystarczająca dla potrzeb mieszkańców infrastruktura

energetyczna, kanalizacyjna, wodociągowa, gazowa i telekomunikacyjna. Zaopatrzenie w energię ciepłą odbywa się w oparciu o indywidualne źródła grzewcze.

3. Aspektem wymagającym szczególnej ochrony jest jakość życia mieszkańców oraz wody podziemne i powierzchniowe.
4. Analizowany obszar położony jest w zlewni rzeki Wolbórka. Na jego terenie występują również niewielkie zbiorniki wodne. Część terenu objętego ustaleniami MPZP jest zagrożona ryzykiem wystąpienia powodzi.
5. Analizowany obszar charakteryzuje się wysokim stopniem zagrożenia Głównego Użytkowego Poziomu Wodonośnego. Terenu znajduje się poza granicami występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 404 (Koluszki-Tomaszów).
6. Wśród istniejących lokalnych źródeł antropopresji na środowisko w rejonie analizowanego obszaru objętego projektowanymi ustaleniami planistycznymi należy wymienić:
 - a) drogową zabudowę komunikacyjną (drogi), która stanowi źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń;
 - b) punktowe zaburzenia krajobrazu wskutek nieodpowiedniego stanu estetyki niektórych obiektów zabudowy i jej najbliższego otoczenia oraz wkraczanie zabudowy na tereny o krajobrazie naturalnym i zbliżonym do naturalnego;
 - c) niską emisję – tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących ze składowanych odpadów oraz z ruchu pojazdów i z indywidualnych źródeł energii cieplnej.
7. W sąsiedztwie analizowanego obszaru nie występują obszary ochrony przyrody. Nie występują tu również cenne zasoby przyrodnicze.
8. W Tomaszowie Mazowieckim występuje przekroczenie rocznych i dobowych norm zanieczyszczenia powietrza.
9. W związku z postępującymi zmianami klimatu, spodziewać się można niekorzystnych zjawisk pogodowych, do których można się częściowo przygotować za pomocą wprowadzenia do MPZP odpowiednich zapisów adaptacyjnych.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska w rejonie analizowanego obszaru wymienić należy:

1. Pełniejsze wykorzystanie potencjału usług ekosystemowych (kształtowanie mikroklimatu, oczyszczanie powietrza, ochrona przed hałasem, izolacja budynków, retencja wód opadowych, cień, ochrona przed przesuszeniem, ochrona przed wiatrem, walory estetyczne) możliwych do uzyskania dzięki zwiększeniu udziału zieleni niskiej i wysokiej w rejonie (i w obrębie) zabudowy.

2. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony wód podziemnych z uwagi na ich płytkie występowanie i niewystarczającą izolację poziomów wodonośnych przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
3. Uniemożliwienie wykorzystywania paliw nieprzyjaznych środowisku naturalnemu.
4. Zwiększenie stopnia ochrony przed hałasem wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
5. Zapewnienie estetyki krajobrazu miejskiego.
6. Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi transportu publicznego, pieszemu i rowerowemu.
7. Pełniejsze wykorzystanie potencjału możliwości wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Ustalenia ocenianego MPZP nie doprowadzą do wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Kluczowe ustalenia sprowadzają się do następujących zagadnień:

1. Oceniany projekt MPZP zawiera zapisy sprzyjające zachowaniu wysokiego poziomu zabezpieczeń środowiska przed degradacją.
2. Pozytywnym aspektem środowiskowym jest wprowadzenie zapisów na temat zachowania udziału powierzchni biologicznie czynnej oraz konieczności kierowania ścieków do kanalizacji sanitarnej.
3. Nie zidentyfikowano takich zapisów MPZP, które mogłyby wywołać znaczące uciążliwości dla mieszkańców.
4. Nie zidentyfikowano takich zapisów MPZP, które doprowadziłyby do możliwości powstania znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.
5. Przewiduje się ubytek terenów zielonych na cele związane z budownictwem mieszkaniowym i infrastrukturą towarzyszącą.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Przeprowadzona analiza wykazała, że MPZP z pewnością może sprzyjać realizacji celów środowiskowych wynikających ze współczesnej polityki ekologicznej każdego szczebla – jednak aby tak się stało, niezbędne jest nadanie wysokiej wagi aspektom prośrodowiskowym na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i zatwierdzania projektów budowlanych.

Wnioski i rekomendacje

Wdrożenie ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego MPZP.

OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY

Zgodnie z wymogiem art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f oraz art. 74a ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, jako autor prognozy oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania obszaru położonego w rejonie ulic: Zawadzkiej, Mostowej i Rudej w Tomaszowie Mazowieckim - oświadczam, iż spełniam wymagania, o których mowa w art. 74 ust. 2 ww. ustawy:

- 1) ukończyłem studia pierwszego stopnia z zakresu nauk przyrodniczych (na kierunku „ochrona środowiska” – Uniwersytet Wrocławski) oraz studia drugiego stopnia z zakresu nauk technicznych (na kierunku „inżynieria środowiska” – Politechnika Wrocławska),
- 2) posiadam 17-letnie doświadczenie pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i prognozy oddziaływania na środowisko (brałem udział w przygotowaniu ponad 50 raportów i prognoz oraz ok. 100 ekspertyz z zakresu wpływu na środowisko).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Świdnica, 06.12.2021 r.

Krzysztof Okrański

